

**UCHWAŁA NR XII/96/2016
RADY MIEJSKIEJ W ULANOWIE**

z dnia 27 stycznia 2016 r.

w sprawie przyjęcia programu gospodarczego - Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016 – 2020.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym /Dz.U.z 2015r. poz. 1515 ze zm./, Rada Miejska w Ulanowie **postanawia, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się program gospodarczy - Strategię Rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016 – 2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Ulanowie

Edward Malek

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016 – 2020

ULANÓW, STYCZEŃ 2016

Spis treści

WSTĘP	4
I. RAPORT O STANIE GMINY I MIASTA ULANÓW	6
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA ULANÓW	6
Położenie i podział administracyjny	6
Walory krajobrazowe	7
Walory historyczne	8
Miejsce i funkcje gminy	10
2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	11
Dane demograficzne	11
Pracujący i bezrobotni	13
Źródła dochodów ludności	16
3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE	18
Oświata	18
Służba zdrowia	19
Pomoc społeczna	19
Mieszkalnictwo	20
Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego	21
4. GOSPODARKA	23
Pozarolnicza działalność gospodarcza	23
Rolnictwo	24
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	29
Drogi i szlaki komunikacyjne	29
Wodociągi i kanalizacja	29
6. KULTURA I TURYSTYKA	30
Turystyka i agroturystyka	30
Działalność kulturalna i sportowa	32
7. BUDŻET GMINY ULANÓW	33
Struktura dochodów	33
Struktura wydatków	34
Struktura zadłużenia	35
II. CZĘŚĆ PROGRAMUJĄCO-STRATEGICZNA	37
1. ANALIZA SWOT	37
2. WIZJA I MISJA GMINY	39
3. OBSZARY, CELE I ZADANIA STRATEGICZNE	40
Schemat: Obszary, cele strategiczne i operacyjne.	42
Infrastruktura publiczna i usługi dla ludności	43
Edukacja, rozwój zasobów ludzkich i przedsiębiorczości mieszkańców	43
Kultura	44

Turystyka i rekreacja	45
4. LISTA ZADAŃ OPERACYJNYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI W OKRESIE 2016 - 2020 W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH GMINY ULANÓW	45
Bukowina	45
Bieliny	45
Wólka Bielińska	46
Bieliniec	46
Glinianka	46
Ulanów	47
Wólka Tanewska	47
Huta Deręgowska	48
Dąbrówka	48
Borki	48
Kurzyzna Mała	48
Kurzyzna Średnia	49
Kurzyzna Wielka	49
Dąbrowica	49
5. MONITOROWANIE, KONTROLA I EWALUACJA STRATEGII	49
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	51
ZAŁĄCZNIK NR 1	53
ZAŁĄCZNIK NR 2	58
ZAŁĄCZNIK NR 3	63

WSTĘP

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016-2020 jest jednym z najważniejszych dokumentów samorządu lokalnego, dzięki któremu można określić najważniejsze cele i kierunki działań w perspektywie kilku następnych lat. Strategia określa priorytety rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez wskazanie obszarów strategicznych, celów strategicznych i celów operacyjnych. Dokument stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię oraz mechanizm dostosowania drogi rozwoju gminy do programów europejskich i wyznaczonych przez nich standardów. Budowa strategii to fundamentalny element planowania strategicznego, które stanowi o systematycznym planowaniu przyszłości gminy na płaszczyźnie zadań, dostępnych środków oraz czasu niezbędnego do realizacji swoich założeń.

Posiadanie Strategii Rozwoju Gminy ma istotne znaczenie dla realizacji zrównoważonego rozwoju gminy i ułatwia władzy samorządowej podejmowanie strategicznych decyzji. W przygotowaniu strategii uczestniczą przedstawiciele całej wspólnoty gminy Ulanów. Oznacza to, że w proces wyznaczania celów rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnych społeczności włączone jest jak najszersze grono odbiorców późniejszych działań. Dzięki temu strategia pozwala na przedstawienie interesów lokalnej społeczności, a konsekwentnie realizowana daje mieszkańcom oraz podmiotom gospodarczym poczucie stabilizacji. Współdziałanie partnerów społeczno-gospodarczych stanowi istotny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego. Monitorowanie i czasowe aktualizacje służą dodatkowo zapewnieniu koncentracji środków i efektywności ich wykorzystania. Strategia jest dokumentem otwartym na modyfikacje i uzupełnienia. Ważne, aby była dokumentem, do którego odwołują się nie tylko władze, ale i mieszkańcy gminy. Zadaniem strategii jest odważne i jednocześnie realistyczne zaprogramowanie rozwoju i modernizacji gminy Ulanów, ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich zasobów, atutów i możliwości, które gmina posiada, na rzecz poprawy poziomu życia mieszkańców. Strategia stanowi podstawę dla efektywnego wykorzystania przez gminę środków rozwojowych, zarówno krajowych jak i z Unii Europejskiej, na realizację celów społeczno-gospodarczych, a zarazem podstawę do pomnażania ilości środków przez szybszy i efektywniejszy wzrost gospodarczy.

Dokument stanowi diagnozę aktualnej sytuacji gminy Ulanów z uwzględnieniem uwarunkowań historycznych, naturalnych, społecznych i gospodarczych dokonaną w oparciu o aktualne dane statystyczne gminy oraz analizę opracowaną na etapie badania ankietowego, prac zespołu roboczego i uwag zgłoszonych podczas prezentacji strategii.

W drugiej części dokumentu określono misję gminy wraz z obszarami rozwoju gminy oraz celami operacyjnymi i strategicznymi dla obszaru. Ta część strategii to wynik pracy zespołu roboczego i konsultacji społecznych prowadzonych w oparciu o badania ankietowe i warsztaty konsultacyjne.

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016-2020 jest spójna z priorytetami i celami dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego, tj. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Przedstawiona strategia wypracowana została w wyniku połączonych wysiłków lokalnych środowisk i instytucji odpowiedzialnych za gospodarczy i społeczny rozwój gminy i miasta

Ulanów. Szczególnie cenna okazała się pomoc środowisk samorządowych, w tym radnych Rady Miejskiej w Ulanowie. Strategia ta, formułując cele strategiczne i priorytety wzrostu, wskazuje kierunki koncentracji wysiłku zbiorowego wspólnoty mieszkańców i zmian, które powinny zostać przeprowadzone, aby uzyskać oczekiwane efekty.

Przed przystąpieniem do tworzenia strategii rozwoju niezbędne było przede wszystkim poznanie otoczenia oraz zrozumienie zachodzących procesów i przewidywanych kierunków zmian – a więc dogłębne poznanie problemów Gminy i Miasta Ulanów. Kolejnym etapem prac było określenie działań strategicznych, które będą następnie rozwijane. Dokonane tu oceny wskazują dziedziny, w jakich gmina i miasto powinno się specjalizować.

Gmina Ulanów jest częścią powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego, a także makroregionu południowo-wschodniej Polski. Strategia uwzględnia istniejące uwarunkowania powiatu i województwa oraz ich miejsce w terytorialnej organizacji państwa. Rozwój gminy jest bowiem w znacznym stopniu uzależniony od decyzji i środków finansowych skupionych na poziomie województwa oraz rozwiązań makroekonomicznych.

I. RAPORT O STANIE GMINY I MIASTA ULANÓW

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA ULANÓW

Przedstawiona charakterystyka gminy i miasta Ulanów jest raportem o stanie społeczno-gospodarczym, który został opracowany na podstawie dostępnych materiałów statystycznych, informacji z Urzędu Gminy i Miasta, oczekiwań i uwag liderów grup społecznych oraz mieszkańców gminy wskazanych w ankietach, jak również literatury przedmiotu.

Położenie i podział administracyjny

Gmina i Miasto Ulanów położone jest w północnej części województwa podkarpackiego, na Równinie Biłgorajskiej. Sąsiaduje z gminami Nisko, Jarocin, Harasiuki, Rudnik nad Sanem i Krzeszów. Gmina Ulanów obejmuje swym zasięgiem powierzchnię **119 km²**. Administracyjnie podzielona jest na miasto i 13 sołectw, zamieszkałych przez **8697** mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi **73 osób/km²**.

Mapa nr 1. Gmina Ulanów na tle gmin powiatu nizańskiego.

Źródło: Opracowanie własne na bazie mapy administracyjnej powiatu nizańskiego.

Tabela 1. Podział administracyjny Gminy i Miasta Ulanów.

Miasto/wieś	Ludność	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia w km ²
Ulanów miasto	1496	808	8,08
Bieliniec	473	426	4,26
Bieliny	1006	946	9,46
Borki	311	764	7,64
Bukowina	331	647	6,47
Dąbrowica	391	1677	16,77
Dąbrówka	756	1002	10,02
Glinianka	508	967	9,67
Huta Deręgowska	717	1915	19,15
Kurzyna Mała	429	849	8,49
Kurzyna Średnia	369	480	4,80
Kurzyna Wielka	277	442	4,42
Wólka Bielińska	210	155	1,55
Wólka Tanewska	1423	878	8,78
Razem gmina	8697	11956	119,56

Źródło: UGIM Ulanów 2014

Tabela 2 Średnia gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości gminy i miasta Ulanów

Sołectwo/wieś	Liczba osób na 1 km ² powierzchni ogółem	Liczba osób na 1 ha powierzchni terenów
Ulanów miasto	185	1,85
Bieliniec	111	1,11
Bieliny	106	1,06
Borki	40	0,40
Bukowina	51	0,51
Dąbrowica	23	0,23
Dąbrówka	75	0,75
Glinianka	52	0,52
Huta Deręgowska	37	0,37
Kurzyna Mała	50	0,50
Kurzyna Średnia	76	0,76
Kurzyna Wielka	62	0,62
Wólka Bielińska	135	1,35
Wólka Tanewska	162	1,62
Razem gmina	72,7	0,73

Źródło: UGIM Ulanów 2014

Walory krajobrazowe

Gmina i Miasto Ulanów leży na Równinie Biłgorajskiej. Samo miasto Ulanów leży w widłach Sanu i Tanwi, dokładnie w miejscu, gdzie łączą się obie rzeki, na piaszczystym wzniesieniu 10 metrów nad poziomem obu rzek, 169 metrów nad poziomem morza. Bliskie sąsiedztwo rzek, w tym szczególnie Tanwi sprzyja powstawaniu mikroklimatu nasyconego jodem. Od południowo-wschodniej strony Ulanów graniczy ze wspinałym kompleksem lasów zwanych Uleszczyzną, w których można polować, zbierać

grzyby, a zimą urządzać kuligi. W większości tereny gminy są równinne, tylko prawy brzeg Sanu wznosi się do wysokości ok. 182 m n.p.m. Z Ulanowa łatwo i szybko dostać się można do Puszczy Solskiej, Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie”, wzniesień Roztocza i tamtejszego Parku Narodowego.

Z nadtanewskiego miasteczka można wybierać się do pobliskiego Leżajska, Stalowej Woli, Sandomierza, Zamościa, Łańcuta, Jarosławia, Przemysła czy też Rzeszowa – stolicy Podkarpacia.

Walory historyczne

Gmina, ale przede wszystkim miasto Ulanów poszczycić się może ciekawą przeszłością. Od XVI aż do XX wieku Ulanów miał najbogatsze tradycje flisackie w Polsce. Stąd pochodzili retmani, którzy prowadzili spławy nie tylko Sanem i Wisłą, ale także innymi rzekami polskimi. Ulanowscy flisacy spławiali przede wszystkim drewno do Gdańska, które tam sprzedawano polskim i zagranicznym kupcom. Drewno dostarczano z puszczańskich borów na bindugę (miejsce zbijania tratw) w Ulanowie. Tu budowano tratwy dostosowane do dalszego spławu. Tratwami przewożono również inne towary, m.in. zboże. W czasie flisu na tratwie gotowano posiłki, dzień zaczynało i kończyło modlitwą. Do domu wracali flisacy pieszo, przywożąc upominki z Gdańska. Spław drewna dawał retmanom dobrobyt, natomiast flisakom, zwykle rekrutującym się z chłopów, zarobki wystarczające na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb życia codziennego.

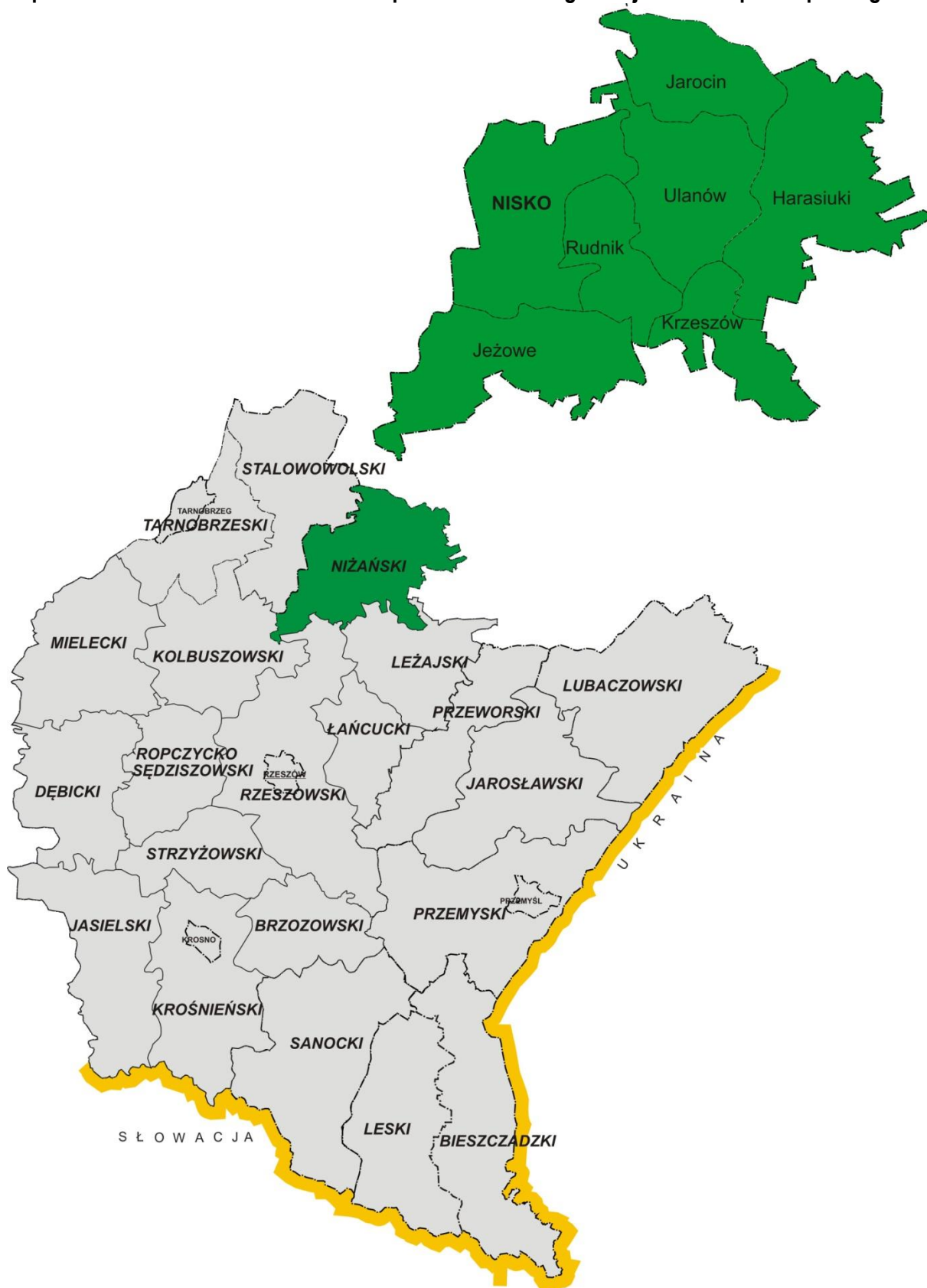
W początkach XX wieku flis zaczął podupadać. Konkurencją dla spławu stanowiła kolej żelazna. Ostatni spław drewna z Ulanowa do Gdańska odbył się latem 1939 roku. Potem jeszcze po wojnie spławiano drewno Sanem i Wisłą. Ostatnia tratwa drzewna płynęła w 1968 roku. Mimo iż flis zarobkowy ustał zupełnie, w Ulanowie nadal kultywowana jest tradycja flisacka i organizowane są turystyczne spławy tratwą i galarami. W Ulanowie żyje jedyny w Polsce retman ze stosownym patentem.

Aby chronić i kultywować bogatą historię i dorobek tych ziem, w roku 1991 powołane zostało Bractwo Miłośników Ziemi Ulanowskiej pw. św. Barbary /obecna nazwa: Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie/. Jest ono kontynuatorem tradycji cechu retmańskiego i sternickiego. Bractwo zrzesza miłośników flisu, nie tylko z Ulanowa, ale również byłych mieszkańców rozrzuconych po Polsce i świecie. Członkowie Bractwa posiadają piękne mieszczańskie stroje, a swoją obecnością uświetniają gminne uroczystości, imprezy o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Zdjęcie 1. Tratwa flisacka w czasie spławu.

Mapa nr 2. Gmina i Miasto Ulanów na tle powiatu niżańskiego i województwa podkarpackiego.

Źródło: Opracowanie własne na bazie mapy administracyjnej województwa podkarpackiego.

Miejsce i funkcje gminy

Gmina Ulanów jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego, położoną w północnej jego części. Stolicą gminy jest miasto Ulanów. Jest to jedno z najmniejszych miast w Polsce. Mieszka w nim 1496 osób. W Ulanowie średnia wieku zarówno mężczyzn, jak i kobiet jest wyraźnie wyższa niż w Polsce. Miasto jest stolicą i siedzibą władz gminnych oraz instytucji użyteczności publicznej.

Gmina Ulanów jest jedną spośród 7 gmin powiatu nizańskiego. Jej powierzchnia wynosząca 119 km² stanowi około 15,2% obszaru całego powiatu. Pod względem powierzchni gmina zajmuje trzecie miejsce w powiecie nizańskim. Gmina ma charakter wiejsko-miejski. Gospodarstwa rolne prowadzą produkcję głównie na własne potrzeby.

Gmina i Miasto Ulanów administracyjnie i funkcjonalnie związane jest z miastem Nisko – siedzibą władz powiatowych. Nisko jest miejscem pracy dla wielu mieszkańców gminy, ośrodkiem naukowo-kulturalnym oraz ponadlokalnym centrum usługowo-handlowym. Dobrze rozwinięta sieć dróg oraz istniejące połączenia komunikacyjne umożliwiają kontakty z okolicznymi większymi miejscowościami Tarnobrzegiem i Stalową Wolą oraz ze stolicą województwa – Rzeszowem.

Tabela 3. Gmina Ulanów na tle powiatu nizańskiego.

Gmina/powiat	Powierzchnia (km ²)	Ludność			Bezrobocie
		ogółem	kobiety	udział %	
Gmina Ulanów	119	8697	4305	50,46	689
Powiat nizański	783	67353	34009	50,49	5477
Udział procentowy	15,20	12,67	12,66	-	12,58

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014, UGiM Ulanów 2014.

Tabela 4. Podział administracyjny powiatu nizańskiego.

Gmina/miasto	Powierzchnia w km ²	Sołectwa	Ludność			
			ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²
Harasiuki	168	22	6211	3113	3098	36
Jarocin	90	10	5463	2702	2761	60
Jeżowe	124	14	10155	5119	5036	81
Krzyszów	62	12	4272	2109	2163	68
Nisko miasto	61	0	15453	7556	7889	253
Nisko gmina	81	6	22450	10997	11453	277
Rudnik n. Sanem miasto	36	0	6811	3338	3473	189
Rudnik n. Sanem gmina	42	4	10275	5078	5197	244
Ulanów miasto	8	0	1496	720	776	187
Ulanów cała gmina	111	13	8697	4246	4451	78
Razem powiat	783	81	9128353	44978344	34009	86

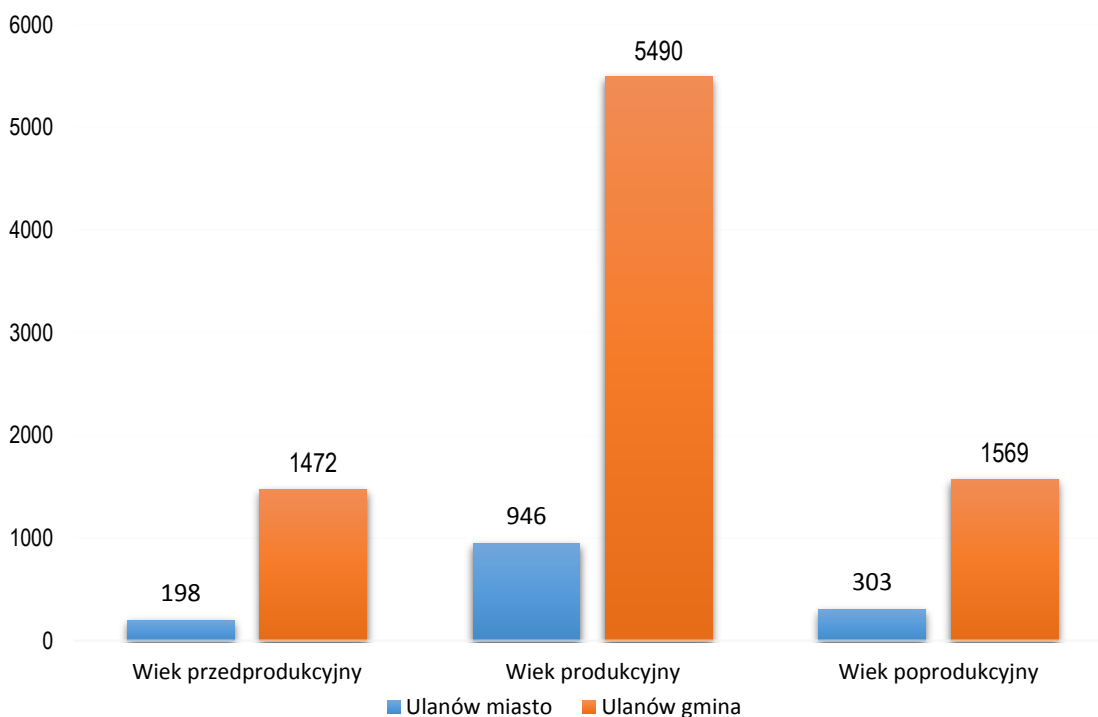
Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014,

2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Gmina Ulanów pod względem liczby mieszkańców zajmuje czwarte miejsce w powiecie /po Nisku, Rudniku nad Sanem i Jeżowym/. Gminę zamieszkuje **8697** mieszkańców (dane za rok 2014). Gęstość zaludnienia dla gminy wynosi **73** osób/km². Ludność w wieku produkcyjnym stanowi około 65,38% ogółu mieszkańców w mieście, w gminie 64,35%. Struktura płci przedstawia się typowo – kobiety stanowią około 50,46% ogólnej liczby ludności. Niekorzystna jest natomiast struktura wykształcenia ludności gminy, większość jej mieszkańców posiada wykształcenie średnie lub zawodowe.

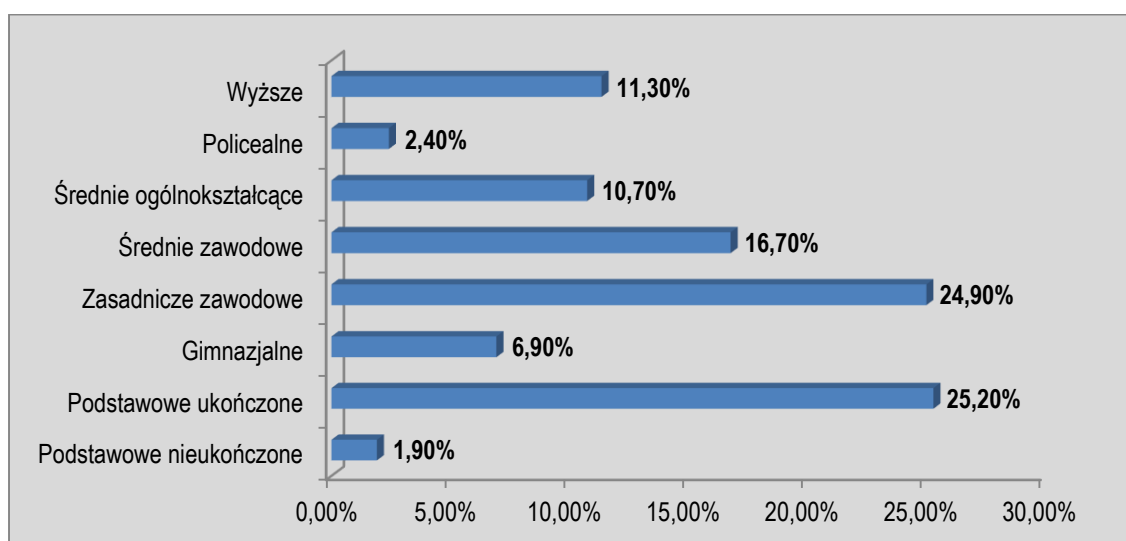
Dane demograficzne

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności gminy i miasta Ulanów

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Wykres 2. Struktura wykształcenia ludności gminy i miasta Ulanów.

Źródło: Spis powszechny 2011.

Przyrost naturalny w gminie Ulanów wykazuje tendencje spadkowe. W przeciągu ostatnich 4 lat, wynik dodatni zanotowano jedynie w roku 2012, natomiast w pozostałych latach tendencja jest ujemna i nadal spada.

Poziom migracji w gminie, również wpływający na liczbę ludności, przedstawia się niekorzystnie. Liczba ludności opuszczających gminę przewyższała w ostatnich latach liczbę osób napływających do gminy, mieszkańcy gminy emigrują do większych miast – jest to typowa emigracja zarobkowa. W efekcie saldo migracji utrzymuje się na ujemnym poziomie. Zbliżone tendencje utrzymują się w pozostałych wiejskich gminach powiatu nizańskiego.

W księdze małżeństw w Urzędzie Stanu Cywilnego w Ulanowie w 2014 roku zarejestrowanych zostało 47 małżeństw.

Tabela 5. Ruch naturalny ludności gminy i miasta na tle innych gmin powiatu nizańskiego.

Gmina/miasto	Ludność	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
Harasiuki	6211	57	64	-7
Jarocin	5463	37	47	-10
Jeżowe	10155	97	68	29
Krzeszów	4272	27	45	-18
Nisko miasto	15453	142	86	56
Nisko gmina	22450	195	145	50
Rudnik n. Sanem miasto	6811	62	72	-10
Rudnik n. Sanem gmina	10275	86	98	-12
Ulanów miasto	1496	5	16	-11
Ulanów gmina	8697	63	99	-36
Razem powiat	9128353	77162	566	-4

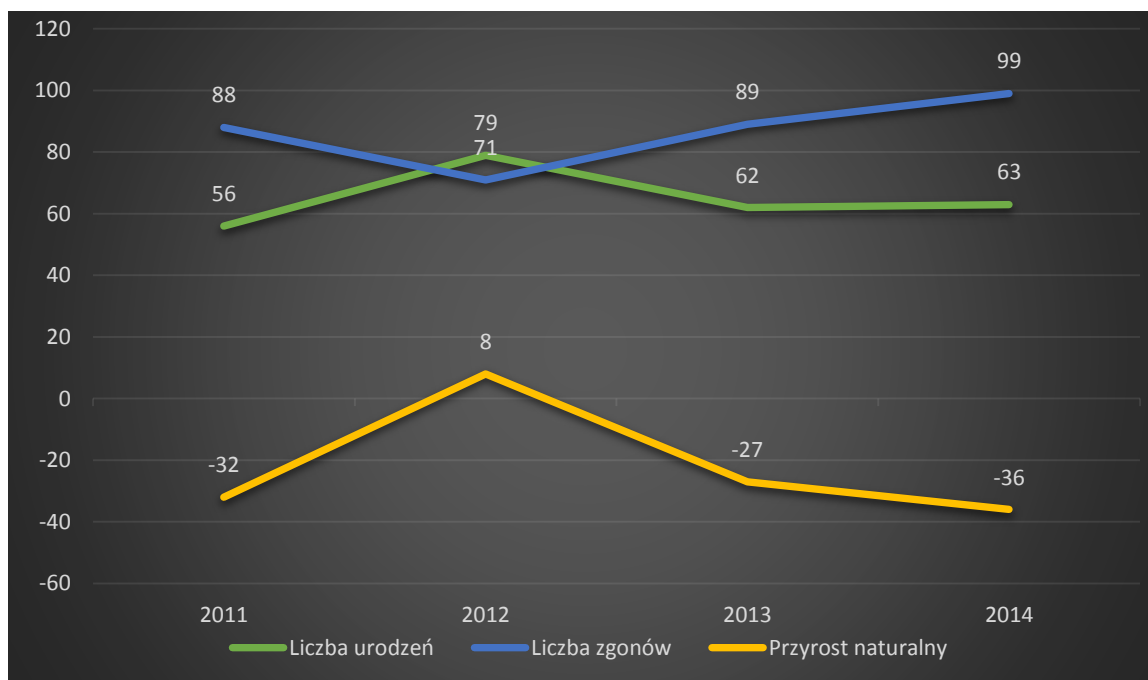
Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Tabela 6. Migracje ludności gminy i miasta Ulanów na tle innych gmin powiatu niżańskiego.

Gmina	Napływ				Odpływ				Saldo
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
Harasiuki	41	6	34	1	69	23	42	4	-28
Jarocin	52	20	28	4	46	22	24	0	6
Jeżowe	50	21	28	1	73	28	45	0	-23
Krzeszów	29	11	17	1	28	15	13	0	1
Nisko miasto	158	95	61	2	247	116	116	15	-89
Nisko gmina	230	155	71	4	304	150	139	15	-74
Rudnik n. Sanem miasto	46	17	24	5	50	29	15	6	-4
Rudnik n. Sanem gmina	81	33	43	5	70	41	19	10	11
Ulanów miasto	17	9	6	2	15	4	10	1	2
Ulanów gmina	66	32	32	2	92	38	40	14	-26
Razem powiat	869	392	459	18	905	394	454	57	-36

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Wykres 3. Zmiany przyrostu naturalnego w gminie w latach 2011-2014.

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Pracujący i bezrobotni

Charakter miejsko-wiejski gminy Ulanów sprawia iż część mieszkańców pracuje w rolnictwie indywidualnym. Pozostali znajdują zatrudnienie w zakładach przemysłowych, usługowych, produkcyjnych itp. na terenie gminy i poza nią. Szacuje się, iż na terenie gminy pracuje tylko **539** osób, z czego 315 w mieście i 224 w gminie (w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 5 osób poza rolnictwem indywidualnym).

Z przytoczonych poniżej danych wynika, iż najliczniej reprezentowany jest dział gospodarki narodowej – edukacja.

Tabela 7. Pracujący w gospodarce narodowej wg sekcji EKD w 2014 r w gminie na tle innych gmin powiatu niżańskiego.

Gmina/miasto	Sekcje gospodarki narodowej							
	w tym							
	rolnictwo**, łowiectwo, leśnictwo	działaln. produkc.	budowni- ctwo	handel i naprawy	transp. i łączość	administra- cja publiczna i obrona narodowa	edukacja	ochrona zdrowia i opieka socjalna
Harasiuki	32	203	33	46	28	45	102	15
Jarocin	29	70	0	34	20	34	96	15
Jeżowe	15	2	14	91	31	6	163	23
Krzyszów	26	25	0	40	11	42	52	23
Nisko miasto	26	2077	131	365	251	305	377	846
Nisko gmina	18	118	8	29	8	0	96	12
Rudnik n. Sanem miasto	41	337	242	101	40	24	196	87
Rudnik n. Sanem gmina	20	45	46	11	0	0	34	4
Ulanów miasto	0	55	0	55	11	63	54	32
Ulanów gmina	18	0	12	27	9	0	114	23
Razem powiat	225	2932	486	799	409	519	1284	1080

Źródło: US Tamobrzeg, 2014.

*dane nie obejmują jednostek o liczbie pracujących do 5 osób oraz indywidualnych gospodarstw rolnych.

Przemiany ekonomiczne zachodzące w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat szczególnie niekorzystnie odbiły się na gospodarce małych rolniczych gmin. Podobną sytuację możemy zaobserwować w województwie podkarpackim, w tym również w gminie i mieście Ulanów. Podczas gdy gminy typowo miejskie i podmiejskie powoli wychodzą z okresu załamania się gospodarki, zwiększa się liczba podmiotów gospodarczych, wzrasta liczba miejsc pracy i maleje bezrobocie, małe gminy położone z dala od głównych szlaków komunikacyjnych nadal borykają się z ogromnymi problemami.

Dużym problemem dla gminy, podobnie jak dla całego regionu, jest bezrobocie. Bezrobotnych z terenu gminy i miasta Ulanów obsługuje Powiatowy Urząd Pracy w Nisku. Wg danych na koniec 2014 zarejestrowanych było 689 bezrobotnych, w tym 352 kobiety.

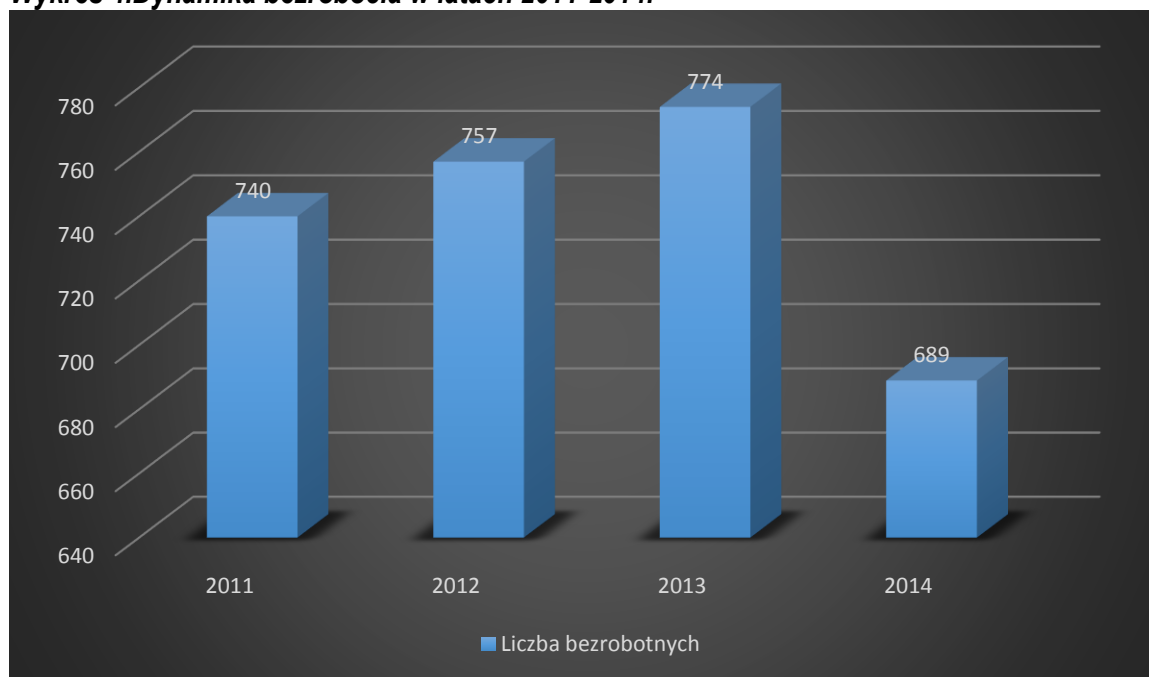
Mimo że bezrobocie na przestrzeni ostatnich kilku lat nieznacznie spadło, nadal pozostaje jednym z największych bolączek gminy. W celu przeciwdziałania temu problemowi podejmowanych jest szereg działań przez różne instytucje. Między innymi w Urzędzie Gminy i Miasta zatrudniani są bezrobotni w ramach stażu, prac interwencyjnych, robót publicznych czy prac społecznie użytecznych. Najliczniejsze grupy zatrudniane są do prac sezonowych w ramach zadań gminy z zakresu utrzymania porządku, pielęgnacji zieleni w miejscach publicznych. Nie rozwiązuje to jednak trudnej sytuacji większości rodzin bezrobotnych.

Tabela 8. Bezrobotni w gminie i mieście Ulanów na tle innych gmin powiatu nizańskiego.

Gmina/miasto	Bezrobotni	
	Ogółem	w tym kobiety
Harasiuki	618	298
Jarocin	403	196
Jeżowe	834	392
Krzeszów	329	162
Nisko miasto	1065	632
Nisko gmina	1719	901
Rudnik n. Sanem miasto	709	346
Rudnik n. Sanem gmina	885	450
Ulanów miasto	268	141
Ulanów cała gmina	689	352
Razem powiat	5477	387051

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Wykres 4. Dynamika bezrobocia w latach 2011-2014.

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Bezrobocie dotyka głównie ludzi młodych między 18 a 34 rokiem życia. Osoby w tych przedziałach stanowią 34,2% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Najliczniejszą grupę stanowią osoby, które nigdy wcześniej nie podejmowały pracy zarobkowej (bez stażu pracy) bądź pracujące krótko, od 1-5 lat. Pracodawcy preferują bowiem osoby z doświadczeniem zawodowym, nie wymagające doksztalcenia i przygotowania do zawodu.

Najwięcej bezrobotnych w gminie Ulanów to osoby z wykształceniem zawodowym i podstawowym. Sytuacja taka charakterystyczna jest dla wszystkich gmin powiatu nizańskiego. Im wyższy poziom wykształcenia tym mniejsze kłopoty z zatrudnieniem. Struktura zawodowa bezrobotnych w gminie potwierdza omawiane tendencje. Największa liczba bezrobotnych to robotnicy. Liczna jest też grupa bezrobotnych nie posiadających wyuczonego zawodu (co oznacza brak wykształcenia).

Podobnie jak w pozostałych gminach powiatu oraz całym województwie podkarpackim szczególnie niekorzystnie przedstawia się sytuacja bezrobotnych kobiet. Ich liczba od wielu lat przewyższa liczbę bezrobotnych mężczyzn. Ilość ofert pracy dla kobiet jest mniejsza niż dla mężczyzn. Niepokojący jest również fakt rejestrowania się dużej liczby absolwentów szkół średnich, policealnych i zawodowych. W takiej sytuacji konieczna jest współpraca pomiędzy instytucjami edukacyjnymi a urzędami pracy.

Źródła dochodów ludności

Głównym czynnikiem warunkującym poziom życia ludności jest poziom dochodów. Wpływ na to mają zarówno dochody z pracy najemnej, świadczeń emerytalnych i rentowych, ze sprzedaży produktów rolnych, jak też otrzymywanych zasiłków dla bezrobotnych.

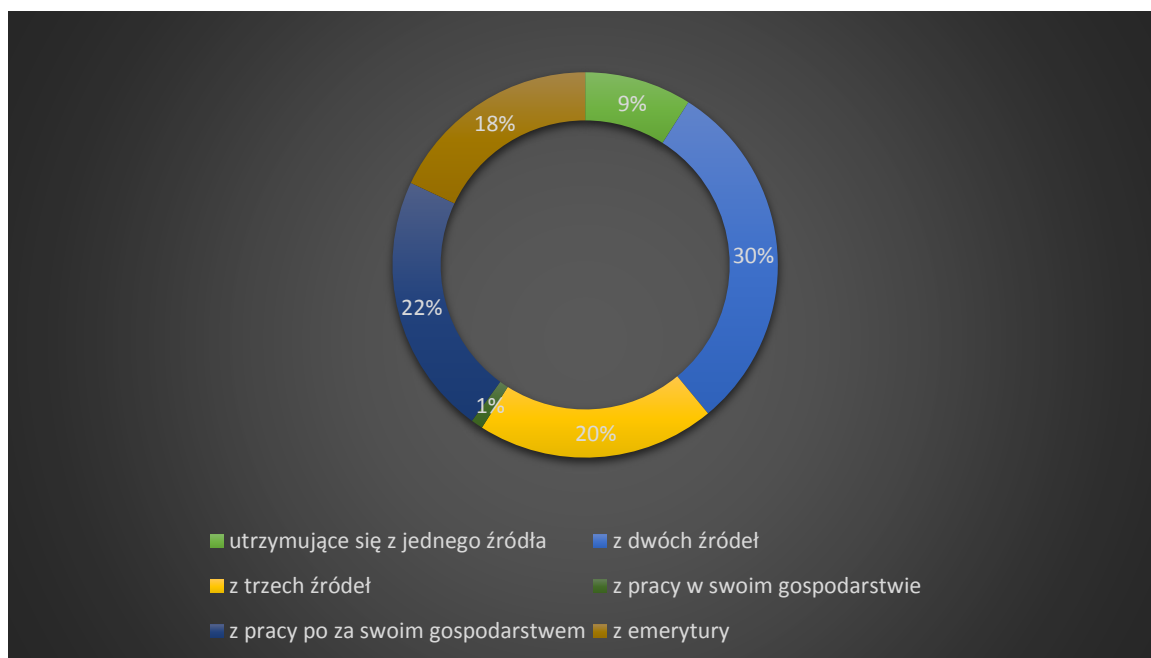
Ulanów, pomimo miejsko-wiejskiego charakteru, jest gminą rolniczą – rolnictwo jest więc istotnym źródłem utrzymania ludności. Większość mieszkańców pracuje zawodowo oraz posiada własne gospodarstwo. W gminie występuje zjawisko podwójnego zatrudnienia. Na 1693 gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego lub działki rolnej, 710 utrzymuje się z dwóch źródeł, 862 z trzech źródeł, a tylko 107 gospodarstw domowych utrzymuje się głównie lub wyłącznie z pracy w gospodarstwie rolnym. Największa ilość osób w gminie pracuje w gospodarstwach o wielkości od 2-5 ha. Niestety, tak małe gospodarstwa lub działki przydomowe nie mogą być jedynym źródłem utrzymania.

Tabela 9 Źródła utrzymania gospodarstw domowych z właścicielem gospodarstwa rolnego (działki rolnej) w gminie i mieście Ulanów na tle innych gmin powiatu niżańskiego.

Miasto/gmina	Gospodarstwa ogółem	Utrzymujący się z jednego źródła	Utrzymujący się z dwóch źródeł	Utrzymujący się z trzech źródeł	Z liczby ogółem utrzymujący się głównie lub wyłącznie		
					Z pracy w swoim gospodarstwie	Z pracy poza swoim gospodarstwem	Z emerytury
Harasiuki	1224	105	505	614	302	386	248
Jarocin	1048	69	376	603	104	470	273
Jeżowe	2103	320	1061	722	361	776	429
Krzyszów	885	117	451	317	306	256	244
Nisko miasto	1560	215	769	576	22	811	483
Nisko gmina	1428	186	612	630	83	667	346
Rudnik n. Sanem miasto	1315	381	562	372	16	586	405
Rudnik n. Sanem gmina	851	119	416	316	103	345	177
Ulanów miasto	196	31	100	65	3	72	60
Ulanów gmina	1497	90	610	797	104	626	416
Razem powiat	12107	1633	5462	5012	1404	4995	3081

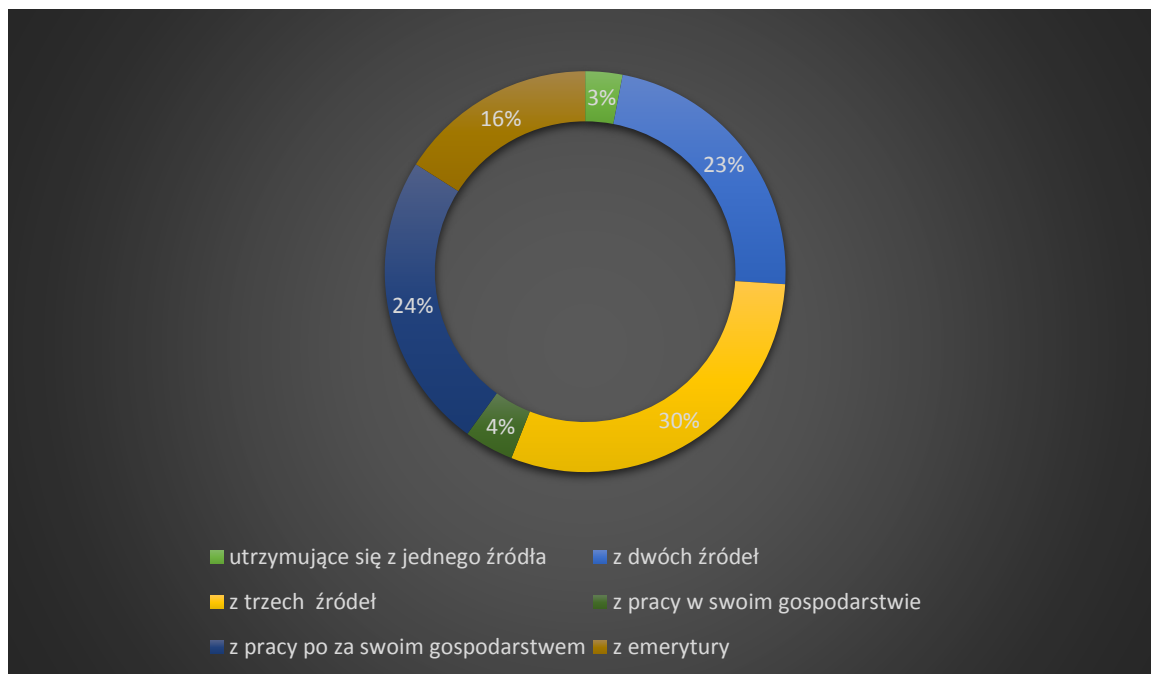
Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Wykres 7. Źródła utrzymania gospodarstw domowych z właścicielem gospodarstwa rolnego miasta Ulanów.

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Wykres 8. Źródła utrzymania gospodarstw domowych z właścicielem gospodarstwa rolnego gminy Ulanów.

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

W gminie duże znaczenie mają niezarobkowe źródła dochodów, wiele rodzin uzupełnia swoje dochody rentami, emeryturami i zasiłkami. Zauważa się systematyczne ubożenie rodzin. Jest to wynikiem braku opłacalności produkcji rolnej, bezrobocia oraz zbyt wysokich kosztów utrzymania gospodarstw domowych (koszty ogrzewania, energii elektrycznej, gazu, wody itp.).

3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE

Oświata

Od 1 września 1999 r. funkcjonują na terenie gminy i miasta dwa zespoły szkół, w Ulanowie i w Kurzynie Średniej. W ich skład wchodzi szkoła podstawowa i gimnazjum. Szkoły Podstawowe znajdują się w Bielinach, Dąbrówce i Wólce Tanewskiej.

Baza lokalowa tych szkół zaspokaja podstawowe potrzeby i wymagania programowe. Liczba sal dydaktycznych w poszczególnych szkołach waha się od 6 do 21, a średnia powierzchnia dydaktyczna przypadająca na jednego ucznia wynosi w gminie 9,4 m².

W ostatnich latach nakłady inwestycyjne na oświatę obejmowały m.in. budowę boisk przyszkolnych, termomodernizacje budynków w szkole w Bielinach i w Ulanowie. W roku szkolnym 2014/15 naukę w gminie pobierało 737 uczniów (z klasami „zerowymi” włącznie) pod opieką 86 nauczycieli.

Tabela 10. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych gminy i miasta Ulanów

Szkoła	Liczba sal dydaktycznych	Powierzchnia dydaktyczna (m ²)	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Pow. dydaktyczna przypadająca na 1 ucznia
Ulanów	21	5248	335	34	15,6
Bieliny	8	365	82	12	4,4
Dąbrówka	6	267	61	9	1,8
Kurzyna Średnia	11	488	140	19	3,5
Wólka Tanewska	9	520	117	13	4,4
Razem gmina	55	6888	7355	87	9,4

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Szeroka oferta państwowych i prywatnych szkół wyższych nie stanowi bariery dla młodzieży chcącej kontynuować naukę na studiach wyższych dziennych bądź wieczorowych. Coraz więcej młodzieży studiuje w uczelniach całego kraju, najwięcej jednak w najbliższych ośrodkach akademickich – Rzeszowie, Lublinie i Stalowej Woli.

System edukacji na terenie gminy obejmuje również wychowanie przedszkolne. Wychowaniem przedszkolnym w mieście i gminie zajmuje się przedszkole w Ulanowie oraz oddziały przedszkolne przy szkołach. W roku 2014/15 z opieki korzystało łącznie 46 dzieci, nad którymi opiekę sprawowało 4 nauczycieli (dane nie uwzględniają oddziałów „zerowych” wliczanych do uczniów szkół podstawowych).

Tabela 11. Wychowanie przedszkolne w gminie i mieście Ulanów na tle innych gmin powiatu niżańskiego w roku 2014.

Gminy	Placówki ^{a)}	Oddziały	Miejsca	Dzieci	Nauczyciele ^{b)}
Harasiuki	6	7	0	121	7
Jarocin	8	8	0	86	8
Jeżowe	10	10	0	179	13
Krzyszów	3	4	70	80	5
Nisko miasto	5	18	221	438	33
Nisko gmina	6	6	0	104	7
Rudnik n. Sanem miasto	3	8	240	201	12
Rudnik n. Sanem gmina	2	2	0	55	2
Ulanów miasto	1	1	70	67	2
Ulanów gmina	3	3	85	167	4
Razem powiat	47	67	686	1498	93

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014, UGiM Ulanów 2014.

Służba zdrowia

Służba zdrowia, zarówno placówki jak i personel w gminie i mieście Ulanów zabezpieczają podstawową opiekę medyczną mieszkańcom. W gminie działa jedna przychodnia miejska i dwa gminne ośrodki zdrowia, w których pracuje czterech lekarzy, jeden stomatolog oraz pięć pielęgniarek. W roku 2014 na 10 000 tysięcy ludności gminy (włączając miasto) przypadało średnio 4,7 lekarzy ogółem. Wskaźnik obrazuje sytuację zbliżoną do sytuacji w innych gminach powiatu nizańskiego (publiczna służba zdrowia).

Ze specjalistycznej opieki medycznej mieszkańcy korzystają w okolicznych miejscowościach. Najbliższy punkt pogotowia ratunkowego znajduje się w Nisku, oddalonym od gminy o 12 km. Najbliższy szpital (pierwszy stopień referencyjności) działa w Nisku. Szpitale drugiego stopnia referencyjności znajdują się w Rzeszowie.

Tabela 12. Personel służby zdrowia w gminie na tle innych gmin powiatu nizańskiego.

Gmina/miasto	Lekarze	Lekarze dentyści	Pielęgniarki	Lekarze	Lekarze dentyści	Pielęgniarki
	w liczbach bezwzględnych			na 10 tys. mieszkańców		
Harasiuki	3	1	7	4,5	1,6	10,9
Jarocin	1	2	5	1,8	3,7	9,2
Jeżowe	3	0	10	3,1	-	10,5
Krzyszów	2	1	7	4,6	2,3	16,2
Nisko miasto	66	10	238	41,9	6,4	151,3
Nisko gmina	1	1	5	-	-	-
Rudnik n. Sanem m.	6	2	12	8,7	2,9	17,4
Rudnik n. Sanem g.	1	0	2	-	-	-
Ulanów miasto	3	1	5	14,0	7,0	30,0
Ulanów gmina	4	1	5	-	-	-
Razem powiat	90	19	296	12,9	2,8	43,6

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014, UGiM Ulanów 2014.

Pomoc społeczna

Zarówno budżet państwa, jak i władze samorządowe są zobligowane ustawowo do zabezpieczenia środków na pomoc społeczną. Na przestrzeni ostatnich lat rośnie liczba osób, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudnej sytuacji materialnej, w jakiej się znajdują. Osoby te zgłaszają się do Ośrodka Pomocy Społecznej w Ulanowie, niestety tylko te znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji materialnej są objęte świadczeniami. Zmienia się również profil osób korzystających z pomocy społecznej. Dużą liczbę stanowią ludzie starsi, renciści lub emeryci, którzy nabyli prawo do świadczeń rentowych lub emerytalnych, lecz te są zbyt niskie aby zapewnić im środki do życia. Jednakże przeważająca liczba osób korzystających ze środków opieki społecznej to ludzie młodzi, członkowie rodzin wielodzietnych.

Na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymuje środki na zadania zlecone od wojewody, natomiast Rada Miejska przyznaje środki na realizację zadań własnych.

Tabela 13. Środki przeznaczone na pomoc społeczną w gminie Ulanów w latach 2011-14 w zł.

Gmina Ulanów	2011	2012	2013	2014
Zadania własne	224 483	208 646,60	222 189	268 975
Zadania zlecone	3 043 856	3 397 118,57	3 169 004,67	3 081 428,81
Razem	3 268 339	3 605 765,17	3 391 193,67	3 350 403,81

Źródło: UGiM, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanowie, Ulanów 2014.

Tabela 14. Świadczenia udzielone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie i mieście Ulanów.

Formy pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (zł)
Posiłki w szkole	105	511	216	29214	75953
Sprawienie pogrzebu	0	0	0	3	0
Praca socjalna	160	599	0	0	0
Zasiłki celowe i w naturze	105	311	107	205	85831
Razem				29419	161784

Źródło: UGiM, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanowie, Ulanów 2014.

Tabela 15. Przyczyny przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Ulanów w 2014 roku.

Przyczyny trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
		ogółem	w tym kobiet
Ubóstwo	183	610	438
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	3	4	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0
Bezrobocie	112	400	284
Niepelnosprawność	89	252	158
Długotrwała choroba	72	222	135
Rodziny niepełne	22	74	53
w tym: rodziny wielodzietne	5	22	17
Alkoholizm	4	11	4

Źródło: UGiM, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanowie, Ulanów 2014.

Mieszkalnictwo

Na terenie gminy Ulanów, podobnie jak w innych gminach powiatu i regionu, dominuje budownictwo jednorodzinne. Wg danych GUS w gminie znajduje się **2478** mieszkań. W 2014 roku na terenie gminy i miasta Ulanów oddano do użytku jedynie 11 nowych budynków mieszkalnych.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi w gminie **96,38** m², podczas gdy w samym mieście tylko **93,01** m². Są to wielkości zbliżone do pozostałych gmin powiatu nizańskiego.

Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w roku 2014 w poszczególnych miejscowościach gminy i mieście Ulanów.

Miasto/wieś	Liczba mieszkań	Liczba osób na 1 mieszkanie
Ulanów miasto	447	3,6
Bieliniec	135	4,8
Bieliny	280	4,2
Borki	113	4,2
Bukowina	112	4,2
Dąbrowica	126	4,5
Dąbrówka	201	4,5
Glinianka	146	4,5
Huta Deręgowska	175	4,8
Kurzyna Mała	129	4,5
Kurzyna Średnia	101	5,1
Kurzyna Wielka	92	4,6
Wólka Bielińska	75	5,1
Wólka Tanewska	346	4,3
Razem gmina	2478	4,3

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Tabela 17. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w gminie i mieście Ulanów na tle innych gmin powiatu niżańskiego w 2014 roku.

Gmina/miasto	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań (tys. m ²)	Przeciętna		
				Powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	Liczba osób na	
					mieszkanie	izbę
Harasiuki	1789	7193	165,5	26,66	3,47	0,86
Jarocin	1373	6191	134,7	24,65	3,98	0,88
Jeżowe	2399	10497	224,2	22,08	4,23	0,98
Krzyszów	1275	5340	119,4	27,96	3,35	0,80
Nisko miasto	5085	21466	410,9	26,59	3,04	0,72
Nisko gmina	7033	30361	602,1	26,82	3,19	0,74
Rudnik n. Sanem miasto	2218	9626	192,4	28,25	3,07	0,70
Rudnik n. Sanem gmina	3175	13618	276,2	27,18	3,24	0,75
Ulanów miasto	502	2267	46,7	93,01	2,88	0,64
Ulanów gmina	2478	10739	238,8	96,38	3,44	0,79
Razem powiat	19522	83939	1760,9	26,14	3,45	0,80

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego

Na terenie Gminy i Miasta Ulanów działa 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Bielinach,
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Bielińcu,
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Bukowinie,

4. Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowicy,
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrówce,
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Gliniance,
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Kurzynie Średniej,
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Ulanowie,
9. Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Tanewskiej.

Dwie z w/w jednostek (Kurzyzna Średnia i Wólka Tanewska) działają w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. W szeregach OSP działa około 450 członków. Przy OSP działają Kobiety Drużyny Pożarnicze oraz Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

Ochotnicze Straże Pożarne są jednym z kluczowych elementów ogólnopolskiego systemu zapewnienia szeroko rozumianego bezpieczeństwa i porządku publicznego przy wspólnym działaniu z państwową strażą pożarną i służbami ratowniczymi. Działalność OSP na terenie gminy ukierunkowana jest na dwóch podstawowych frontach: prewencyjnym i bezpośredniej walki z pożarami i innymi zdarzeniami.

4. GOSPODARKA

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Ulanów jest gminą o charakterze rolniczym. Dominującą dziedziną gospodarki jest więc rolnictwo, jednak działalność gospodarczą prowadzi wiele firm usługowych, produkcyjnych, handlowych oraz instytucji użyteczności publicznej. Wg danych Urzędu Statystycznego w roku 2014 zarejestrowanych było **195** podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym **78** w mieście i **117** na wsi. Analizując dane statystyczne (wg EKD – Europejska Klasyfikacja Działalności), najliczniej reprezentowane są działy: edukacja, handel i naprawy oraz działalność produkcyjna.

Tabela 18. Jednostki organizacyjne zarejestrowane w systemie REGON w gminie i mieście Ulanów na tle innych gmin powiatu niżańskiego.

Gmina/miasto	Ogółem	W tym:						
		rolnictwo	działalność produk.	budown.	Handel i naprawy	admini-stracja	edu-kacja	ochrona zdrowia
Harasiuki	113	6	14	12	45	1	5	0
Jarocin	108	9	26	11	30	1	10	1
Jeżowe	172	17	33	31	49	1	10	5
Krzeszów	86	4	12	5	39	2	3	2
Nisko miasto	768	16	90	62	337	7	17	41
Nisko gmina	183	9	42	27	52	0	8	3
Rudnik n. Sanem miasto	372	11	86	9	160	1	10	22
Rudnik n. Sanem gmina	64	4	19	5	23	0	2	1
Ulanów miasto	78	1	6	5	33	1	2	9
Ulanów gmina	117	5	21	9	37	0	8	2
Razem powiat	2061	82	349	176	805	14	75	86

Źródło: GUS Bank danych lokalnych 2014.

W systemie sklasyfikowane są wyłącznie jednostki zatrudniające powyżej 2 osób. W gminie natomiast dominują małe prywatne podmioty gospodarcze, w przeważającej większości handlowo-usługowe. Wg danych UGiM Ulanów w roku 2014 na terenie miasta i gminy działało 99 jednostek handlowych i 98 punktów usługowych.

Tabela 19. Przedsiębiorczość w gminie i mieście Ulanów.

Handel	Usługi				Przetwórstwo	Produkcja pozarolnicza	Gastro-nomia
	obsługa rolnictwa	transport mechanika pojazdowa	AGD naprawa sprzętu	pozostałe			
99	13	31	1	53	3	21	15

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

W ostatnim okresie nastąpił znaczny rozwój produkcji piekarniczej (ciasta i pieczywa). Zanikły natomiast takie zawody jak szewc i kowal. Brak usług pralniczych, napraw sprzętu RTV.

Transformacja polskiej gospodarki, przejawiająca się między innymi wzrostem znaczenia sektora prywatnego, znajduje także odbicie na mapie gospodarczej gminy i miasta Ulanów. Sektor prywatny wyraźnie przeważa nad sektorem publicznym. Obserwuje się również znaczną dynamikę

sektora prywatnego. Nowe prywatne firmy są jednak w większości na wczesnym etapie rozwoju, działają w formie spółek cywilnych bądź jest to działalność prowadzona na nazwisko właściciela, zatrudniają od 1-3 osób. W efekcie analizując sytuację zatrudnienia, zauważa się, iż w sektorze publicznym pracuje w dalszym ciągu więcej osób niż w sektorze prywatnym, pomimo ilościowej przewagi firm prywatnych.

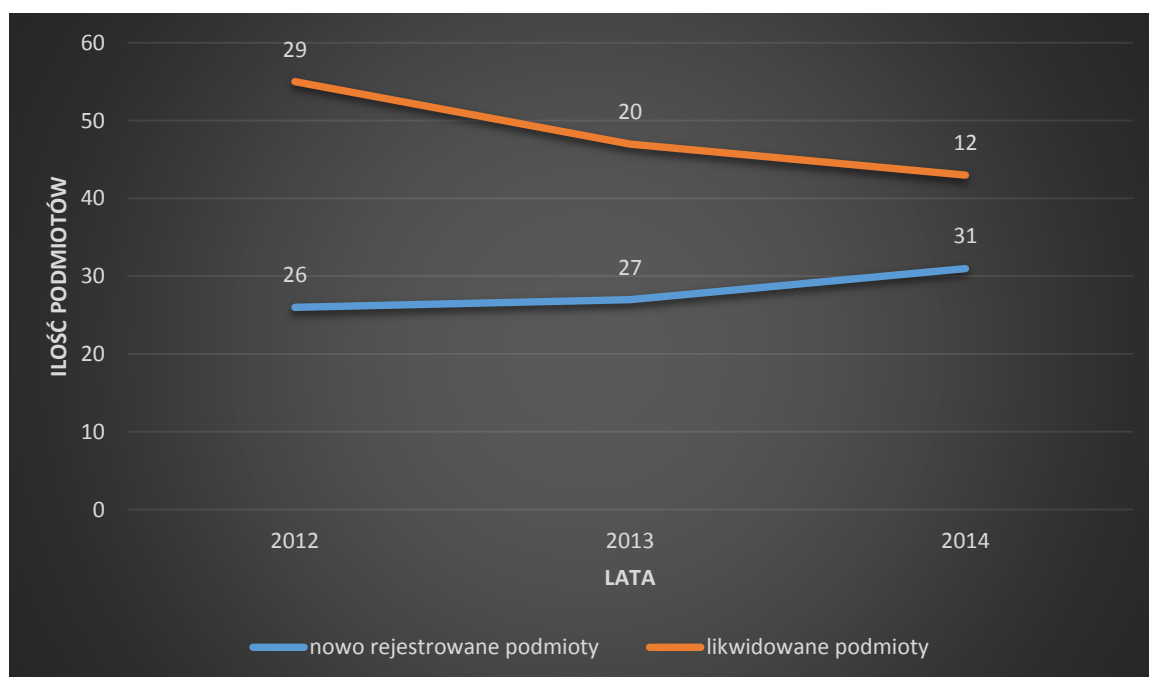
Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy i miasta Ulanów nie odbiega od tendencji charakterystycznych dla całego województwa podkarpackiego. Wiele osób podejmuje próby prowadzenia działalności gospodarczej, niestety trudne warunki ekonomiczne – wysoka konkurencja, brak rynków zbytu, wysokie koszty kredytów oraz brak fachowego doradztwa zmusza je do rezygnacji. Dane liczbowe pokazują, iż corocznie powstaje w gminie kilkanaście nowych jednostek gospodarczych, kilka jest też likwidowanych. Zjawiskiem pozytywnym i rokującym na przyszłość jest wzrost liczby podmiotów.

Tabela 20. Nowo rejestrowane podmioty gospodarcze na terenie gminy w latach 2012-2014.

Ewidencja podmiotów gospodarczych na terenie Gminy i Miasta Ulanów	Lata		
	2012	2013	2014
Podmioty nowo rejestrowane	26	27	31
Podmioty likwidowane	29	20	12
Bilans	-3	7	19

Źródło: UGiM 2014.

Wykres 9. Dynamika liczby podmiotów gospodarczych ogółem na terenie gminy Ulanów w latach 2012-2014.

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Rolnictwo

Rolnictwo w gminie Ulanów jest wiodącą dziedziną gospodarki. Głównym filarem produkcji rolniczej jest sektor prywatny. Znaczne obszary należą też do Skarbu Państwa, zarządzane są przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz Państwowe Gospodarstwa Leśne. Własność państwa stanowi 4480 ha na terenie gminy, w rękach prywatnych znajduje się 7496 ha. Własność prywatna reprezentowana jest głównie przez osoby fizyczne, które są właścicielami gospodarstw rolnych.

Gospodarstwa indywidualne charakteryzują się dużym stopniem rozdrobnienia, zaliczają się do małych i bardzo małych. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 3,6 ha w mieście Ulanów i 4,6 w gminie. Procesy restrukturyzacyjne w rolnictwie przebiegają powoli i nie są zbyt efektywne.

Lasy zajmują 40% powierzchni gminy Ulanów. Nadzór nad właściwą gospodarką leśną sprawują dwa nadleśnictwa – Nadleśnictwo Rudnik i Nadleśnictwo Rozwadów.

Tabela 21. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych na terenie gminy i miasta Ulanów.

Sołectwo/wieś	Liczba gospodarstw			
	od 1 do 2 ha	2-5 ha	5-20 ha	pow. 20 ha
Ulanów miasto	70	31	2	0
Wólka Tanewska	139	101	18	1
Dąbrówka	74	73	18	0
Huta Deręgowska	62	54	2	0
Bieliny	78	77	9	0
Glinianka	64	52	11	0
Dąbrowica	38	48	15	0
Borki	23	39	22	0
Bukowina	20	48	1	0
Bieliniec	44	39	7	0
Wólka Bielińska	23	17	8	0
Kurzyna Mała	34	46	32	0
Kurzyna Średnia	27	40	13	0
Kurzyna Wielka	23	29	17	0
Razem gmina	719	694	175	1

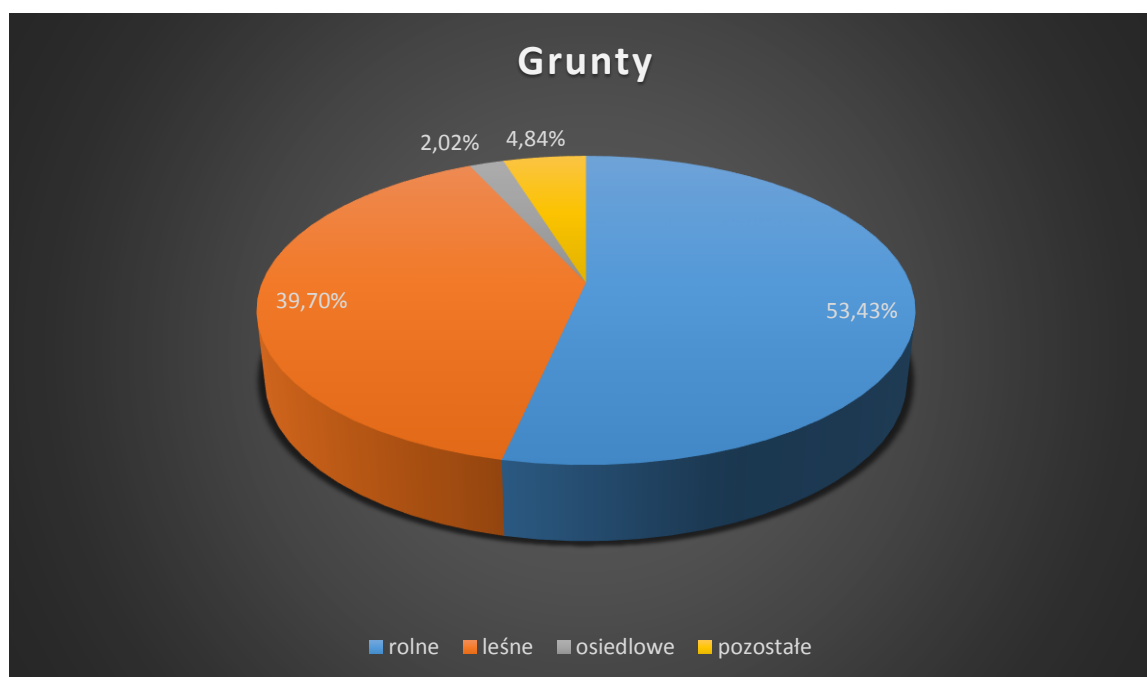
Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Tabela 22. Struktura powierzchni gruntów wg form własności (w ha).

Sołectwo/wieś	Sektora publicznego (ha)	Sektora niepublicznego (ha)	Razem
Ulanów	374	455	829
Bieliny	236	710	946
Bieliniec	60	366	426
Borki	104	660	764
Bukowina	324	323	647
Glinianka	517	450	967
Dąbrówka	93	909	1002
Dąbrowica	1179	498	1677
Huta Deręgowska	1283	631	1914
Kurzyna Mała	101	748	849
Kurzyna Średnia	43	437	480
Kurzyna Wielka	58	384	442
Wólka Bielińska	25	130	155
Wólka Tanewska	83	795	878
Razem gmina	4480	7496	11976

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Wykres 10. Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych w gminie i mieście Ulanów.

Źródło: UGiM Ulanów 2014.

Tabela 23. Struktura użytkowania gruntów w gminie wg miejscowości.

Sołectwo/wieś	Powierzchnia terenów ogółem		W tym							
			użytki rolne		leśne		osiedlowe		pozostałe	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Bieliny	946	7,90	692,71	10,94	141,65	2,89	6,83	9,23	104,81	15,83
Bieliniec	426	3,56	355,25	5,61	14,09	0,29	0,78	1,05	55,88	8,44
Borki	764	6,38	507,75	8,02	214,18	4,36	0,00	0,00	42,07	6,35
Bukowina	647	5,40	300,83	4,75	332,10	6,76	0,27	0,36	13,80	2,08
Glinianka	967	8,07	418,95	6,62	529,07	10,78	0,50	0,68	18,48	2,79
Dąbrówka	1002	8,37	689,25	10,89	263,21	5,36	1,20	1,62	48,34	7,30
Dąbrowica	1677	14,00	463,84	7,33	1173,88	23,91	0,09	0,12	39,19	5,92
Huta Deręgowska	1914	15,98	443,55	7,01	1404,33	28,60	2,15	2,90	63,97	9,66
Kurzyna Mała	849	7,09	644,25	10,18	146,41	2,98	0,51	0,69	57,83	8,73
Kurzyna Średnia	480	4,01	362,77	5,73	83,35	1,70	4,10	5,54	29,78	4,50
Kurzyna Wielka	442	3,69	349,82	5,53	69,93	1,42	0,05	0,07	22,20	3,35
Wólka Bielińska	155	1,29	138,52	2,19	10,81	0,22	0,10	0,14	5,57	0,84
Wólka Tanewska	878	7,33	664,34	10,49	161,46	3,29	2,10	2,84	50,10	7,57
Ulanów	829	6,92	298,60	4,72	365,01	7,43	55,34	74,76	110,05	16,62
Razem gmina	11976	99,99	6330,43	100,01	4909,48	99,99	74,02	100	662,07	99,98

Źródło: UGiM 2014.

Tabela 24. Procentowy udział gruntów w powierzchni ogółem wg miejscowości w gminie.

Sołectwo / wieś	Udział procentowy gruntów				
	użytki rolne	leśne	osiedlowe	pozostałe	ogółem
Bieliny	73,22	14,97	0,72	11,09	100
Bieliniec	83,39	3,31	0,18	13,12	100
Borki	66,46	28,03	0,0	5,51	100
Bukowina	46,50	51,33	0,04	2,13	100
Glinianka	43,32	54,71	0,05	1,92	100
Dąbrowica	27,66	70,00	0,0	2,34	100
Huta Deręgowska	23,17	73,37	0,11	3,35	100
Kurzyna Mała	78,21	17,24	0,06	4,49	100
Kurzyna Średnia	75,58	17,36	0,85	6,21	100
Kurzyna Wielka	79,14	15,75	0,01	5,10	100
Wólka Bielińska	89,37	6,97	0,06	3,6	100
Wólka Tanewska	75,66	18,39	0,24	5,71	100
Ulanów	36,02	44,03	6,67	13,28	100

Źródło: UGiM Ulanów2014.

Najwięcej gospodarstw w gminie należy do grupy o wielkości od 1-4 ha. W mieście Ulanów gospodarstwa te stanowią około 80%, w gminie około 60%. Gospodarstwa powyżej 10 ha stanowią zaledwie 3,9% w mieście i 2,5% w gminie Ulanów. Sytuacja w pozostałych gminach powiatu przedstawia się bardzo podobnie w przypadku gospodarstw małych. Obrazuje to poniższa tabela. W przypadku gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha (traktowanych w warunkach województwa podkarpackiego jako duże) gmina Ulanów zalicza się do czołówki w powiecie nizańskim. We wszystkich pozostałych gminach ich odsetek jest znacznie mniejszy.

W gospodarstwach indywidualnych we wszystkich miejscowościach gminy widoczną przewagę stanowią grunty orne, podobnie jak w pozostałych gminach powiatu.

Tabela 25. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie i mieście Ulanów według rodzajów użytków w gminie na tle pozostałych gmin powiatu.

Gmina/miasto	Średnio w 1 gospodarstwie rolnym (hektary)							
	Grunty ogółem	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty leśne	Pozostałe
Harasiuki	8,4	5,8	3,9	0,0	1,6	0,3	2,4	0,2
Jarocin	6,4	4,8	2,7	0,0	1,7	0,5	1,3	0,3
Jeżowe	4,3	4,0	2,3	0,0	1,6	0,1	0,1	0,2
Krzyszów	6,0	5,2	3,8	0,0	1,1	0,3	0,5	0,3
Nisko miasto	2,3	2,1	1,3	0,0	0,7	0,0	0,1	0,2
Nisko gmina	3,4	3,0	1,7	0,0	1,1	0,1	0,2	0,2
Rudnik n. Sanem miasto	2,3	1,8	1,3	0,0	0,5	0,0	0,3	0,2
Rudnik n. Sanem gmina	2,9	2,6	1,8	0,0	0,8	0,0	0,1	0,2
Ulanów miasto	3,6	2,8	1,8	0,0	0,9	0,1	0,7	0,1
Ulanów gmina	4,6	4,0	2,3	0,0	1,5	0,1	0,5	0,2

Źródło: US Tarnobrzeg 2014.

W gminie i mieście Ulanów obserwuje się duże rozdrobnienie gospodarstw. Średnia ilość działek w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynosi 5,4 w mieście i 6,4 na terenie gminy (odpowiednia wartość dla gmin byłego województwa tarnobrzeskiego - 4,6), zaś ich średnia powierzchnia wynosi 0,7 ha. Gospodarstwa rolne prowadzą działalność głównie na własne potrzeby. 208 określa swoją produkcję jako roślinną, 325 jako zwierzęcą, a 726 jako mieszaną.

Klimat i warunki glebowe w gminie Ulanów są odpowiednie do produkcji zbóż, ziemniaków oraz niektórych warzyw. Większość gruntów to gleby piaskowe w IV, V, VI klasie bonitacyjnej, tzw. grunty żytnio-ziemniaczane. Jedynie w dolinie Sanu znajdują się gleby w II, III i IV klasie bonitacyjnej, tzw. gleby pszeniczno-buraczane. Około 73,6% zasiewów zajmują zboża, najwięcej uprawia się żyta i owsa. Kolejne miejsce w produkcji roślinnej zajmują ziemniaki – 19,6 % i rośliny pastewne – 3,2%. Zboża przeznaczone są na mąkę i paszę dla zwierząt. Ziemniaki rolnicy uprawiają głównie do celów konsumpcyjnych, w niewielkiej ilości na sprzedaż. W oparciu o produkcję roślinną rozwija się produkcja zwierzęca (chów młodego bydła opasowego oraz tuczników). Wśród zwierząt hodowlanych dominuje bydło, trzoda chlewna i drób.

Małe gospodarstwa rolne produkują głównie na własne potrzeby. Nadwyżki produkcyjne sprzedawane są na targach w Rudniku i Ulanowie, a także osobom zajmującym się kupnem, zwłaszcza zwierząt gospodarskich, (pośrednikom) którzy następnie odsprzedają je do prywatnych masarni w okolicy. Plony głównych ziemiopłodów w gminie utrzymują się na poziomie zbliżonym do pozostałych gmin powiatu.

Niskie ceny produktów rolnych, brak zbytu, zakładów przetwórstwa płodów rolnych, trudności z ich sprzedażą sprawiają, że sytuacja materialna rolników – zwłaszcza mało obszarowych jest zła.

W gminie Ulanów podejmowane są działania przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Ośrodek organizuje szkolenia, kursy, wyjazdy studialne, szczególnie do gmin czy miejscowości gdzie działają grupy produkcyjno-marketingowe. Dzięki takim działaniom, od wielu już lat podejmowanym przez ODR poziom kultury rolnej w gminie jest dobry, zarówno w produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Drogi i szlaki komunikacyjne

Na terenie gminy Ulanów są trzy kategorie dróg – drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne - miejskie i wiejskie. Łączna długość dróg wojewódzkich o znaczeniu ponadlokalnym wynosi 15 km, o znaczeniu lokalnym 4,1 km, dróg powiatowych 49,1 km, dróg miejskich 12,2 km, a dróg gminnych 76,2 km. Podobnie jak w większości gmin województwa podkarpackiego sieć dróg jest rozwinięta dobrze, w gminie Ulanów dzięki systematycznie podejmowanym działaniom – remonty i budowa dróg, ich jakość techniczna jest dobra, a na tle powiatu można stwierdzić, że bardzo dobra. Na wielu drogach powiatowych i gminnych wymagających kompleksowych remontów i wymiany nawierzchni zostały w ostatnich latach wykonane inwestycje. Było to możliwe dzięki środkom finansowym z zewnątrz, skutecznie pozyskiwanym przez gminę oraz dobrej sytuacji finansowej gminy Ulanów.

Dzięki dobrze rozwiniętej sieci dróg gmina i miasto posiada dogodne połączenia komunikacyjne z sąsiednimi miastami. Z Ulanowa do Niska – stolicy powiatu, jest 12 km, do Rudnika, miejsca najbliższej stacji kolejowej - 6 km, do Tarnobrzega 51 km, do Stalowej Woli 23 km. Miasto Ulanów jest ważnym węzłem komunikacyjnym dróg wojewódzkich i powiatowych. Przez miasto przebiegają następujące drogi:

- Ulanów - Nisko - Stalowa Wola - Tarnobrzeg;
- Ulanów - Biłgoraj - Zamość;
- Ulanów - Rudnik - Rzeszów;
- Ulanów - Lublin;
- Ulanów - Rudnik- Przemyśl.

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące mosty:

1. Most na rzece San w Ulanowie w ciągu drogowym Nr 1060 Ulanów - Kolonia Przędzel – Rudnik,
2. Most na rzece Tanew w ciągu drogowym nr 858 Szczepreszyn – Zarzecze,
3. Most na rzece Tanew w Dąbrówce w ciągu drogowym nr 1039 Jarocin – Dąbrówka – Ulanów,
4. Most w miejscowości Dąbrowica w ciągu drogowym nr 1064 Kurzyna Średnia-Dąbrowica,
5. Mosty w miejscowości Kurzyna Mała, Kurzyna Średnia, Dąbrówka w ciągu drogowym nr 1048 Zdziary - Banachy,
6. Most w Gliniance w ciągu drogowym nr 1063 Ulanów-Glinianka-Wólka Bielińska.

Wodociągi i kanalizacja

Wszystkie miejscowości na terenie gminy Ulanów są zwodociągowane. Główna sieć wodociągowa wynosi 97,70 km, ilość przyłączy - 1724.

Gminę obsługuje jedna stacja uzdatniania wody. W 2012 roku został wykonany gruntowny remont stacji. Nowoczesna, w pełni zautomatyzowana technologia wpłynęła znacząco na poprawę jakości wody, co potwierdzają przeprowadzane badania. Wydajność stacji wynosi 2400 metrów sześciennych na dobę. To prawie pięciokrotnie więcej niż obecne zapotrzebowanie obsługiwanych gospodarstw.

Kanalizację sanitarną posiadają prawie wszystkie miejscowości gminy. Brak kanalizacji jest jedynie we wsi Borki, częściowo: Dąbrówka, Bieliniac – Kępa Rudnicka oraz Wólka Tanewska - Jeziórko. Na terenie gminy są jeszcze pojedyncze gospodarstwa domowe nie posiadające kanalizacji sanitarnej z uwagi na zlokalizowanie ich z dala od głównych sieci kanalizacyjnych bądź braku zgody właścicieli posesji na budowę.

Zbiornicza sieć kanalizacyjna wynosi 115,19 km, ilość przyłączy – 1423. Sieć kanalizacji sanitarnej w gminie obsługuje jedna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 600 metrów sześciennych na dobę.

6. KULTURA I TURYSTYKA

Turystyka i agroturystyka

Korzystając z dogodnego położenia u zbiegu Sanu i Tanwi miasto stało się centrum flisackim, działały tu zakłady szkutnicze, kształcono przyszłe kadry, wybudowano spichlerze dla zboża, które stąd spławiano do portu gdańskiego. Oprócz zboża głównym towarem transportowanym rzeką było drewno pozyskiwane z okolicznych lasów. Jednak z czasem zabójczą konkurencją dla drogi wodnej okazała się kolej. Ostatni wielki spław miał miejsce w 1939 roku, potem odbywał się tylko sporadycznie. Całkiem niedawno wrócono do tradycji flisackich, organizując dla turystów spływy galarami, czyli płaskodennymi łodziami wiosłowymi. Spływy organizuje Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie – organizacja, która mimo upływu lat tradycje flisackie w Ulanowie wciąż starannie kultywuje. Działalność Bractwa została doceniona między innymi poprzez wpis na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego.

W gminie Ulanów pielęgnuje się tradycje i wytwarza zdrową, tradycyjną, ekologiczną żywność. Na Krajowej Liście Produktów Tradycyjnych znajdują się: chleb flisacki, chrupaczki, pierogi z soczewicą.

Władze i mieszkańcy gminy chcą rozwijać turystykę. Lokomotywą ma być właśnie spływ galarami czyli płaskodennymi łodziami po Sanie. Jest to nawiązanie do wiekowej tradycji Ulanowa, określanego jako „Flisacka Stolica Polski”. Bardzo atrakcyjne są także spływy kajakowe po Tanwi. Ale to nie wszystko. Poza wymarzonymi warunkami do rozwoju turystyki wodnej, gmina ma także stosowne miejsca do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej, co ułatwiają znakowane szlaki.

W ostatnim okresie Ulanów wzbogacił swoją ofertę turystyczną o dwa obiekty, a mianowicie Muzeum Flisactwa Polskiego i Muzeum Andrzeja Pityńskiego.

Siedzibą Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie jest wyremontowany budynek z 1865 r. w przeszłości należący do retmana flisackiego. W muzeum zgromadzono m.in. narzędzia i urządzenia flisackie, dokumenty w tym także przewozowe, archiwalne fotografie, meble rodzin flisackich. Muzeum Andrzeja Pityńskiego mieści się na terenie Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Błękitny San”, zostało wybudowane na wzór rodzinnego domu rzeźbiarza. Andrzej Pityński zwany „Ambasadorem Polskiej Historii” od wielu lat mieszka w Stanach Zjednoczonych, lecz nigdy nie zapomniał o swojej rodzinnej miejscowości- Ulanowie. To właśnie w Ulanowie, w nowootwartym muzeum zgromadzone zostały miniaturowe wersje jego najwybitniejszych dzieł i tylko tu można je obejrzeć wszystkie razem, w jednym miejscu.

Dla turystów przygotowano około 100 miejsc noclegowych w hotelach, kempingach oraz kwaterach agroturystycznych. Działają tu także restauracje i inne obiekty gastronomiczne.

Do Gminy Ulanów warto przyjechać również ze względu na klimat. Wysokie nasycenie jodem terenów położonych nad Tanwią potwierdzone zostało w ramach projektu „Platforma kooperacyjna Gminy Bełżec oraz Gminy i Miasta Ulanów szansą rozwoju gospodarczego i wzrostu potencjału turystycznego pomiędzy regionami Polski Wschodniej”. Badania potwierdzają, że zawartość tego pierwiastka w powietrzu zbliżona jest do tej w miejscowościach nadmorskich. Najwyższe stężenie jodu występuje w okolicach zbiornika retencyjnego i torfowisk pomiędzy Ulanowem, a Glinianką.

Gmina Ulanów warta jest podróży i przynajmniej kilku dni na dokładne zwiedzanie i odpoczynek.

Gmina Ulanów leży na trasie szlaków turystycznych. Zaliczamy do nich:

- **Żółty szlak turystyki pieszej;**
- **Szlak rowerowy ATR i wschodni szlak rowerowy GREEN VELO;**
- **Trasa kajakowa "Śladami Bobrów" Harasiuki – Ulanów;**
- **Szlak architektury drewnianej - trasa IX tarnobrzESCO – niżańska.** Ulanów, dzięki wyjątkowej drewnianej zabudowie oraz dzięki swoim cennym zabytkom sakralnym - kościołowi parafialnemu p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Barbary, zwanemu flisackim oraz kościołowi p.w. Św. Trójcy, zajmuje na tym szlaku szczególnie ważne miejsce;
- **Szlak wodny "Błękitny San" - San nizinny.**

Gmina Ulanów jest miejscem szczególnie interesującym również ze względu na cenne obiekty zabytkowe znajdujące się na jej terenie. Na uwagę zasługuje już sam historyczny i krajobrazowy układ urbanistyczny tego miasta. Wzdłuż szerokich nowożytnych ulic, pośród coraz liczniejszych, nowych budynków stoją jeszcze stare domy flisackie tworzące unikalny klimat miasteczka portowego.

Wśród najważniejszych i najciekawszych zabytków architektury zlokalizowanych na terenie gminy Ulanów należy wymienić:

Kościół Parafialny św. Jana Chrzciciela i św. Barbary w Ulanowie,
 Kościół Św. Trójcy w Ulanowie,
 Cmentarz żydowski w Ulanowie,
 Budynek Urzędu Gminy i Miasta w Ulanowie,
 Kościół parafialny św. Wojciecha w Bielinach,
 Dwór i park w Bielinach,
 Klasztor sióstr Dominikanek w Bielinach,
 Kościół parafialny św. Onufrego w Dąbrówce,
 Kościół parafialny św. Marii Magdaleny w Kurzynie Średniej.

Co warto zrobić, zobaczyć, przeżyć w gminie Ulanów

- poczuć majestat Sanu, odbywając rejs tradycyjnym flisackim galarem;
- pomodlić się przy relikwiarzach Świętych w sanktuarium w Bielinach;
- wziąć udział w spływie kajakowym po Tanwi, aż do jej ujścia do Sanu;
- pospacerować po ulanowskich uliczkach wśród tradycyjnej drewnianej zabudowy nie zapominając zabrać ze sobą aparatu fotograficznego;
- zwiedzić Muzeum Flisactwa Polskiego oraz Muzeum Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie;
- odwiedzić tzw. Cypel w Ulanowie, wyrastający ponad punkt spotkania Tanwi i Sanu;
- porównać architekturę czterech drewnianych świątyń w gminie- po jednej w Kurzynie Średniej, Dąbrówce oraz dwóch w mieście Ulanów;
- odkryć różne typy kapliczek, figur i krzyży przydrożnych;
- zobaczyć udane przykłady postmodernizmu w budownictwie we wsi Huta Deręgowska;
- spróbować miejscowych produktów lokalnych, takich jak chrupaczki i chleb flisacki;

Miejsca i obiekty godne polecenia niedaleko od Ulanowa:

- drewniany kościół w Krzeszowie;
- klasztor Bernardynów w Leżajsku;
- modernistyczna zabudowa Stalowej Woli,

- muzeum regionalne w Stalowej Woli;
- centrum wikliniarstwa w Rudniku nad Sanem;
- ujście Sanu do Wisły w gminie Radomyśl;

Działalność kulturalna i sportowa

Na terenie miasta Ulanów działa Gminne Centrum Kultury, które koordynuje działalność gminnych instytucji kulturalnych. W jego skład wchodzi Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna z filiami w Wólce Tanewskiej, Bielinach, Kurzynie Średniej, Gliniance.

Gminne Centrum Kultury jest organizatorem licznych spektakli, koncertów, wystaw, konkursów, okolicznościowych, zabaw, imprez rozrywkowych i turystycznych. Prowadzi również, w zależności od zainteresowania naukę gry na instrumentach, naukę tańca oraz zajęcia wokalne. Działają przy nim dwie grupy wokalne: "Largo" i "Fama" oraz Chór Ulanowski i Kapela Flisacka. Uświetniają oni swoimi występami okolicznościowe imprezy. Kapela wykonuje głównie charakterystyczny folklor regionalny i tradycyjne melodie flisackie. Każdego roku z inicjatywy Gminnego Centrum Kultury bądź przy jego udziale odbywa się szereg imprez i przedsięwzięć. Gminne Centrum Kultury wspiera także aktywnie miejscowych artystów. W Gminnym Centrum Kultury można skorzystać z komputerów, jest stały nieodpłatny dostęp do Internetu jak i gier świetlicowych.

Działalność kulturalną w gminie mocno wspierają szkoły podstawowe i gimnazja, które na wioskach pełnią rolę małych instytucji kultury. Organizują okolicznościowe akademie, apele, występy. W ramach zajęć pozaszkolnych działają różne kółka zainteresowań.

Wielką rolę w dziedzinie kultury pełnią działające stowarzyszenia. A jest ich w gminie Ulanów, na tle powiatu niżańskiego, bardzo dużo. Stowarzyszenia działają na rzecz promocji oraz rozwoju kulturalnego, społecznego i gospodarczego całej gminy, a zwłaszcza miejscowości, z których się wywodzą. Poprzez swoje dokonania promują również powiat i województwo. Wiele stowarzyszeń bowiem osiąga sukcesy o znaczeniu ponadlokalnym.

Działalność społeczna tzw. trzeci sektor, w ostatnich latach rozwija się bardzo dynamicznie. Rok rocznie powstają nowe stowarzyszenia i taka tendencja przewidywana jest na kolejne lata. Wybudowana bądź wyremontowana w ostatnich latach, baza lokalowa w postaci świetlic wiejskich i domów ludowych w poszczególnych wioskach spełnia rolę siedzib organizacji pozarządowych i miejsca głównej ich działalności.

Swoją działalność prowadzą następujące stowarzyszenia:

1. Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie,
2. Towarzystwo Żeglugi Rzecznej „Cypel” w Ulanowie,
3. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Ulanowie,
4. Stowarzyszenie Rozwoju Kultury, Oświaty i Turystyki w Ulanowie,
5. Towarzystwo Przyjaciół Wsi Bieliniec,
6. Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych Przyszań w Ulanowie,
7. Stowarzyszenie „Przyszłość Dąbrówki”,
8. Stowarzyszenie „Trzy Kurzyny”,
9. Stowarzyszenie Łączymy Pokolenia w Hucie Deręgowskiej,
10. Stowarzyszenie BORKI RAZEM,
11. Stowarzyszenie „Bieliny – wieś nad Sanem”,
12. Stowarzyszenie Artystyczno – Kulturalne A PROPOS w Ulanowie,
13. Stowarzyszenie Struga w Ulanowie.

W mieście i gminie Ulanów dobrze rozwinięta jest baza sportowa, służąca również rekreacji. Stanowią ją boisko sportowe "Orlik" w Ulanowie, boisko wielofunkcyjne przy szkole w Bielinach i Kurzynie Średniej, dwie sale gimnastyczne w Ulanowie, sala w Bielinach, Kurzynie Średniej i Wólce Tanewskiej oraz 7 boisk do piłki nożnej, z których korzystają przede wszystkim działające na terenie gminy kluby sportowe. Funkcje sportowo-rekreacyjną spełnia także Ośrodek Rekreacyjno-Sportowy w Ulanowie, na terenie którego jest kort tenisowy, boisko sportowe z trybunami i siłownia zewnętrzna.

Na terenie gminy powstają w niemalże każdej miejscowości miejsca rekreacyjno-sportowe wyposażone w siłownie zewnętrzne, place zabaw, małe boiska do plażowej piłki siatkowej bądź koszykówki.

Działa 6 klubów sportowych oraz dwa uczniowskie kluby sportowe przy Zespole Szkół w Ulanowie. Kluby sportowe mają bardzo dobre zaplecza lokalowe /szatnie/.

W klubach sportowych czynny udział bierze łącznie około 400 osób. Oferta sportowa skierowana jest do wszystkich chętnych osób.

Kluby sportowe na terenie gminy i miasta Ulanów:

1. Miejsko-Gminny Klub Sportowy Retman w Ulanowie,
2. Katolicki Klub Sportowy „Milenium” w Bielinach,
3. Ludowy Klub Sportowy Jaruga w Bielińcu,
4. Klub Piłkarski Tanew w Wólce Tanewskiej,
5. Stowarzyszenie Klub Sportowy „Orzeł” w Gliniance,
6. Wiejski Klub Sportowy Kurzyna,
7. Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza”,
8. Uczniowski Klub Sportowy „Flisak” w Ulanowie.

7. BUDŻET GMINY ULANÓW

Struktura dochodów

Polityka budżetowa gminy jest szczególnie istotna biorąc pod uwagę racjonalne gospodarowanie przez nie środkami publicznymi, tj. gromadzenie i wydatkowanie tych środków. Polityka budżetowa to operowanie wydatkami i dochodami, regulowanie ich wysokości, struktury, wzajemnych proporcji i sald dla osiągnięcia celów społecznych, ekonomicznych i politycznych. Zajmując się sposobem wykorzystania dochodów i wydatków publicznych polityka ta pełni zadania społeczno-gospodarcze, dzięki którym zostaje zapewniony rozwój określonych stosunków społecznych, ochrona instytucji polityczno-ustrojowych, rozwój określonych dziedzin i form działalności.

Dochody budżetu Gminy Ulanów w latach 2011-2014 pozostają na poziomie 24 mln, w roku 2013 nastąpił znaczny wzrost dochodu wynikający z prowadzonych prac inwestycyjnych i pozyskanych na ten cel środków z budżetu UE. W kwestii dochodów, kluczowe są podatki dochodowe od osób fizycznych PIT i od osób prawnych - CIT, subwencja oświatowa, podatki od nieruchomości oraz dochody z mienia komunalnego.

W 2014 roku dochód budżetu Gminy Ulanów na 1 mieszkańca wyniósł **2 911,74** zł. Należy zwrócić uwagę na tendencję wzrostową w poziomie dochodów. Zestawienie dochodów budżetu Gminy Ulanów w

cenach bieżących i stałych, z wyszczególnieniem ich głównych źródeł dla lat 2011-2014, przedstawiono w poniższych zestawieniach:

Dochody gminy Ulanów w latach:	2011	2012	2013	2014
Ogółem dochody gminy Ulanów	24 193 324,93	24045 506,91	27 993 114,26	24 840 012,28
Dochody majątkowe	5 036 794,69	3 759 477,29	7 041 418,67	3 230 472,32
Dochody własne	3 807 187,24	3 980 148,87	4 432 752,05	5 210 298,16
Subwencje ogółem	11 626 301,00	11 973 031,00	12 201 843,00	12 094 493,00
Dotacje ogółem (celowe i rozwojowe)	3 723 042,00	4 332 849,75	3 817 110,54	4 304 748,80

Struktura dochodów własnych:

	2011	2012	2013	2014
dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw, w tym:	3 807 187,24	3 980 148,87	4 432 752,05	5 210 298,16
dochody podatkowe - podatek rolny	205 460,75	264 959,75	275 844,56	276 984,44
dochody podatkowe - podatek leśny	120 072,85	146 420,84	149 106,26	136 390,30
dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	864 130,59	807 091,16	846 873,35	983 022,48
dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	100 236,00	85 510,00	65 459,50	58 532,80
dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	84 044,28	58 227,60	50 485,00	72 338,40
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	1 674 830,79	1 782 216,61	2 008 264,77	2 211 202,08
Pozostałe dochody własne	758 411,98	832 722,91	1 036 718,61	1 471 827,66

Zakres swobody dysponowania przez gminę dochodami wiąże się z poziomem dochodów własnych. Swoboda ta nie oznacza jednak możliwości przeznaczania dowolnej ich części na inwestycje. W praktyce istotna jest nadwyżka uzyskiwana przez gminę z dochodu na wydatkami związanymi z realizacją zadań o charakterze obligatoryjnym. Wydatki bieżące mają charakter obligatoryjny, w większości są regulowane przepisami prawa. Stąd też o działalności inwestycyjnej, rozwojowej decydują dochody własne. Wydatki inwestycyjne określane są możliwościami finansowymi, umiejętnością pozyskiwania środków zewnętrznych, sytuacją społeczno-ekonomiczną itd. Czynniki te decydują o inwestycjach i działalności rozwojowej gminy.

Struktura wydatków

Wydatki Gminy Ulanów w latach 2011 – 2014 zmalały z 23 093 190,65 zł do kwoty 20 598 270,14 zł w 2014 roku czyli o 10,80 %. Zanotowany w latach 2011-2014 spadek wielkości wydatków ogółem następował w sytuacji podobnej struktury dochodów w analizowanym okresie. Odnotowany spadek

wydatków ma ogromny wpływ na strukturę zadłużenia, która jest niezwykle korzystna dla gminy. W wydatkach gminy duży udział ma oświata i wychowanie, transport i remonty infrastruktury drogowej, opieka społeczna, a w dalszej kolejności gospodarka mieszkaniowa, sport i ochrona zdrowia. Zestawienie wydatków budżetu Gminy Ulanów w cenach bieżących i stałych, z wyszczególnieniem ich głównych działań dla lat 2011-2014, przedstawiono w poniższych zestawieniach:

Wydatki gminy Ulanów w latach:	2011	2012	2013	2014
Ogółem wydatki gminy Ulanów	23 093 190,65	23 335 999,87	27 888 474,93	20 598 270,14
Wydatki na rolnictwo i łowiectwo	143 346,48	539 400,90	4 033 003,53	319 718,84
Wydatki na transport i łączność	2 852 427,17	1 441 622,32	1 325 804,97	1 741 907,25
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	1 047 018,88	618 711,69	618 121,74	814 788,84
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową	434 523,95	2 042 604,00	4 589 751,86	870 572,67
Wydatki na oświatę i wychowanie	8 888 706,39	8 836 195,87	10 034 272,36	8 967 557,57
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	2 724 675,74	933 554,19	890 190,84	945 085,31
Wydatki na ochronę zdrowia	75 929,35	75 003,52	79 211,34	86 670,14
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	3 432 972,71	3 782 870,09	3 679 933,64	3 795 569,54
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	843 197,27	505 723,01	128 336,32	608 761,02
Wydatki na administrację publiczną	1 738 194,96	1 807 213,32	1 766 978,85	1 908 206,27
Wydatki na turystykę	0	0	0	0
Wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową	530 983,23	246 061,34	291 891,68	226 937,75
Obsługa długu publicznego	97 467,80	74 527,81	36 082,68	15 607,55

Struktura zadłużenia

Rodzaj	2011	2012	2013	2014
Kredyt zaciągnięty	0	0	0	0
Kredyt spłacony	0	0	0	0
Wysokość zadłużenia	1 556 000,00	1 112 000,00	668 000,00	224 000,00
Obsługa zadłużenia	97 467,80	74 527,81	36 082,68	15 607,55
Zadłużenie w stosunku do dochodów w %	6,43%	4,62%	2,43%	0,90%
Spłata zadłużenia w stosunku do dochodów %	1,84%	1,85%	1,61%	1,79%
Obsługa zadłużenia w stosunku do dochodów w %	0,40%	0,31%	0,13%	0,06%

Wskaźniki charakteryzujące Gminę Ulanów w okresie 2011-2014 r. pozwalają zauważyć, że sytuacja gminy była bardzo korzystna. Pozytywnym przejawem sytuacji finansowej jest zdolność do osiągania przez gminę nadwyżki operacyjnej oraz posiadanie płynności pozwalającej na realizowanie wydatków bieżących. Obserwowany w latach 2011-2014 stan zadłużenia gminy utrzymuje się na

stosunkowo bardzo niskim poziomie. Wskaźniki związane z zadłużeniem i obciążeniem obsługą zadłużenia były na niskim poziomie i nie przekraczają ustawowych progów. Poziom realizowanych wydatków majątkowych utrzymywał się na przeciętnym poziomie.

Zadłużenie Gminy Ulanów zmniejszyło się w 2014 roku i ukształtowało się na poziomie 0,90%. Spadek był spowodowany w dużej mierze osiągnięciem znacznie większych wpływów do budżetu Gminy oraz wypracowaniem większej nadwyżki finansowej. Jest też wynikiem spadku wydatków inwestycyjnych, które ukształtowały się na poziomie tylko nieznacznie niższym w porównaniu z rokiem poprzednim.

Obecny poziom zadłużenia jest więc dla Gminy Ulanów dobrym prognostykiem i nie stanowi elementu blokującego realizację przyszłych inwestycji. Bardzo ważne z perspektywy gminy jest jednak dalsze systematyczne zwiększanie dochodów i wypracowanie odpowiednich nadwyżek finansowych tak, aby nie było konieczności nadmiernego zadłużania się pod realizację planów inwestycyjnych. Jest to ważne dla zachowania odpowiedniej relacji długu do dochodów ogółem.

II. CZĘŚĆ PROGRAMUJĄCO-STRATEGICZNA

1. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod oceny sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Dostarcza informacji, które są pomocne w dopasowaniu zasobów i możliwości samorządu do środowiska, w którym samorząd funkcjonuje. Ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Nazwa SWOT to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S - STRENGTHS, czyli silne strony - środki i zdolności samorządu lub społeczności gminy, które mogą być wykorzystane do poprawienia pozycji gminy, typu: tereny rekreacyjne, zabytki, poziom wykształcenia mieszkańców itp., rozwój powinien polegać na wykorzystaniu istniejącego już i ukształtowanego potencjału oraz sprzyjać jego utrwalaniu i potęgowaniu.

W - WEAKNESSES, czyli słabe strony - deficyt i luki potencjału rozwojowego prowadzące do powstawania problemów rozwojowych, które mogą blokować wykorzystanie zewnętrznych możliwości oraz wzmocnić negatywne oddziaływanie zewnętrznych zagrożeń; rozwój powinien sprzyjać minimalizacji i trwałemu usuwaniu słabych stron prowadzących do obniżania konkurencyjnej pozycji w stosunku do innych wspólnot samorządowych.

O - OPPORTUNITIES, czyli szanse - uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od wspólnoty samorządowej, ale które mogą być traktowane jako szanse, przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi i skutecznemu realizowaniu polityki gminy.

T - THREATS, czyli zagrożenia – uwarunkowania zewnętrzne, które także nie są bezpośrednio zależne od działań samorządu, ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwoju, należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki.

Analiza SWOT została opracowana w procesie konsultacji społecznych przy szerokim udziale zainteresowanych stron z różnych środowisk gminy, mieszkańców, urzędników, radnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych. W oparciu o spotkanie publiczne, które miało miejsce 15 lipca 2015 r. i 23 listopada 2015 r. w Urzędzie Gminy i Miasta Ulanów oraz w oparciu o badanie ankietowe realizowane na potrzeby Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej” oraz Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016 - 2020 opracowano zestawienie mocnych i słabych stron warunków dla rozwoju gminy Ulanów oraz szans i zagrożeń występujących w jej otoczeniu. Opracowana synteza analizy SWOT przedstawia poniższe zestawienie.

MOCNE STRONY (S – STRENGTHS)

- Walory krajobrazowe, przyrodnicze i mikroklimatyczne.
- Dobrze rozwinięta baza lokalowa na terenie całej gminy dla rozwoju inicjatyw: kulturalnych, sportowych, rozrywkowych.
- Dobrze rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna, wodociągowa i drogowa.
- Bogactwo tradycji, kultury i historii związanych z flisactwem.

- Aktywność mieszkańców w sferze działań społecznych bazująca na działalności stowarzyszeń i grup nieformalnych.

SŁABE STRONY (W – WEAKNESSES)

- Wysokie bezrobocie na obszarze gminy, które jest przyczyną ubożenia społeczeństwa oraz emigracji zarobkowej.
- Wykluczenie cyfrowe i mała wiedza na temat nowoczesnych technologii i narzędzi internetowych.
- Słaba współpraca i kooperacja pomiędzy organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi i instytucjami publicznymi przy realizacji istotnych przedsięwzięć społecznych.
- Gmina nie posiada zintegrowanego systemu informacji turystycznej będącego ważnym elementem wpływającym na zwiększenie konkurencyjności turystycznej gminy.
- Niewystarczające wykorzystanie walorów przyrodniczo – rekreacyjnych do rozwoju turystyki.
- Brak zintegrowanego przekazu pod jedną marką w TV, prasie, Internecie.
- Niewystarczająca oferta pozaszkolnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
- Brak instrumentów aktywizujących przedsiębiorczość (obniżenie podatków, strefa ekonomiczna, inkubatory przedsiębiorczości, preferencyjne warunki dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy).
- Niewielka liczba gospodarstw agroturystycznych jako źródło dodatkowego dochodu gospodarstw rolnych.

SZANSE (O - OPPORTUNITIES)

- Sprzyjający rozwojowi turystyki uzdrowiskowej mikroklimat charakteryzujący się dużą zawartością jodu w powietrzu.
- Wspólne zaangażowanie samorządów, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców w celu wykorzystania funduszy europejskich i krajowych na budowę zintegrowanej usługi turystycznej w ramach kontynuacji projektu „Szlaku Błękitnego Sanu”.
- Napływ turystów w oparciu o budowaną trasę rowerową w ramach projektu „Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo”.
- Możliwość wsparcia realizacji projektów i inicjatyw społecznych środkami finansowymi pochodzącymi z funduszy europejskich i krajowych.
- Wspólne zaangażowanie i koordynacja działań samorządów lokalnych i województwa podkarpackiego w celu zapewnienia ochrony ekologicznej na rzece San i Tanew.
- Pozyskanie inwestorów budujących nowe zakłady pracy i oferujących miejsca pracy.

ZAGROŻENIA (T -THREATS)

- Susze oraz niski poziom wód zagraża realizacji usług turystycznych na rzece San i Tanew, w szczególności zagraża organizacji spływów galarami i kajakami oraz spławu tratw flisackich.
- Ograniczenia w procedurach konkursowych hamujące pozyskanie środków z UE i budżetu państwa na działania społeczne, wynikające z kryteriów dostępu, wskaźników oraz puli dostępnych środków.
- Utrata tożsamości lokalnej ze względu na niewielkie zainteresowanie młodzieży lokalnymi tradycjami naszej gminy, w szczególności obyczajami flisackimi, które stanowią ważny element naszej kultury i historii.
- Likwidacja szkoły średniej może powodować ograniczenie procesów kulturotwórczych na terenie gminy.
- Brak sprzyjających i przystępnych uregulowań prawnych na szczeblu krajowym w zakresie wytwarzania i sprzedaży produktów tradycyjnych, w tym produktów alkoholowych.
- Niż demograficzny, starzejące się społeczeństwo oraz odpływ ludności gminy w wieku produkcyjnym do większych ośrodków i poza granice kraju.

2. WIZJA I MISJA GMINY

Wizja rozwoju Gminy Ulanów jest ujęciem koncepcyjnym przyszłego stanu, stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości w perspektywie docelowej tj. w roku 2020. Dzięki ustalonej przez uczestników procesu planowania strategicznego, spójnej wizji swojej gminy zyskujemy czynnik jednoczący społeczność lokalną, która od tej pory za swoją podstawową aspirację będzie uważała realizację wspólnego dobra. Wizja określa stan docelowy, do którego dążyć będą władze gminy, ich partnerzy lokalni i ponadlokalni, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu oraz cała wspólnota gminna. Zadaniem wizji jest przekonanie mieszkańców do podjęcia wysiłku jej realizacji i kreowania własnego losu. Sformułowana wizja posiada długofalową perspektywę, co pozwala na zmianę podejścia związanego z rozwiązywaniem jedynie bieżących spraw na dbałość o przyszły stan i rozwój gminy. W procesie budowy strategii sformułowano następującą wizję gminy:

Ulanów to gmina, w której potrzeby mieszkańców określają główne kierunki rozwoju, przyjazna przedsiębiorcom i organizacjom pozarządowym, dbająca o rozwój edukacji, pielęgnująca tradycje kulturowe, spełniająca oczekiwania turystów.

Misja gminy Ulanów jest nadrzędnym celem i wskazuje kierunek jej rozwoju. Stanowi czynnik integracji lokalnej społeczności wokół zasadniczych spraw dla rozwoju gminy. Jest to przesłanie, wokół którego skupiają się działania społeczności gminy, zmierzające do jej zrównoważonego rozwoju i wzrostu społeczno-gospodarczego. Misja rozwoju jest deklaracją intencji władz samorządowych, co do kierunku przyszłego rozwoju gminy. Określa ona przyszłościowy obraz gminy oraz informuje o wspólnych wartościach i przekonaniach leżących u podstaw podejmowania określonych działań. Misja rozwoju ma istotną wartość informacyjną zarówno dla mieszkańców gminy, podmiotów gospodarczych, jak i dla jej otoczenia. Określa cele w oparciu o własne zasoby i możliwości rozwoju. U podstaw misji wspólnoty samorządowej leży przekonanie, że gmina ma potencjalne szanse by stać się atrakcyjnym miejscem zamieszkania i lokalizacji kapitału.

Zdefiniowana w toku konsultacji społecznych misja Gminy Ulanów brzmi następująco:

Misją Gminy Ulanów jest dbałość o rozwój każdego mieszkańca poprzez zaspokajanie i realizację potrzeb społecznych i ekonomicznych.

Tak sformułowana misja wskazuje podstawowy kierunek w jakim powinien zmierzać samorząd lokalny, jak również wszystkie podmioty uczestniczące w życiu społeczno - gospodarczym Gminy. Jakość życia została określona jako warunek istnienia całej zbiorowości i poszczególnych osób całej gminy. Poprawa jakości życia całej wspólnoty oraz poszczególnych mieszkańców może nastąpić poprzez właściwe gospodarowanie kapitałem ekonomicznym i społecznym. Ustalona, że każde zadanie inwestycyjne i nieinwestycyjne realizowane przez gminę powinno sprowadzać się do poprawy jakości życia mieszkańców. Na jakość życia wpływa wiele różnych czynników, na które samorząd terytorialny ma ograniczony wpływ. Dlatego misja gminy powinna być realizowana przy udziale różnych aktorów życia

społecznego i gospodarczego: liderów lokalnych, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, przedsiębiorców, grup nieformalnych, itd.

3. OBSZARY, CELE I ZADANIA STRATEGICZNE

Nadrzędnym celem prac nad Strategią Rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016 - 2020 było zidentyfikowane głównych obszarów strategicznych, które w okresie jej realizacji staną się usystematyzowanym planem działań zrównoważonego rozwoju gminy. Na podstawie opracowanej przez komisje rady gminy oraz zespół roboczy wizji gminy Ulanów i wynikające z niej sformułowania opracowano podstawowe obszary strategiczne:

I. Infrastruktura publiczna i usługi dla ludności – obszar ten obejmuje kompleksowe wykonanie inwestycji warunkujących poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój gminy Ulanów. Obszar ten szczególną uwagę skupia na poprawie infrastruktury publicznej i podstawowych usługach dla ludności, tj. dostarczenie wody, odbiór ścieków sanitarnych, budowy i remontów ciągów komunikacyjnych oraz poprawę dostępności do obiektów użyteczności publicznej. Zapewnienie dostępności do podstawowej infrastruktury publicznej powoduje poczucie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców, turystów, a także przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy.

II. Edukacja, rozwój zasobów ludzkich i przedsiębiorczości mieszkańców – kapitałem społecznym w rozumieniu niniejszego obszaru strategicznego jest całość wytworzonego i zgromadzonego infrastrukturalnego i intelektualnego zasobu. Nadrzędnym celem obszaru jest rozwój kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjału osób, który umożliwi uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym. Oprócz elementów podniesienia poziomu wykształcenia mieszkańców i podwyższenie kwalifikacji zawodowych pod kątem aktualnych potrzeb lokalnego rynku pracy istotna jest integracja lokalnej społeczności i organizacji działających w sferze edukacji. Obszar ten obejmuje również ogół czynników technicznych, instytucjonalnych i prawnych sprzyjających zakładaniu i rozwijaniu firm oraz usług rolnych.

III. Kultura – szeroko rozumiana kultura oraz lokalne dziedzictwo (w tym także tradycyjne rzemiosło i folklor) jest tym obszarem, który z jednej strony buduje tożsamość lokalnej społeczności, z drugiej czyni ten region ciekawym i atrakcyjnym turystycznie. Zatem działania zmierzające do zachowania, kultywowania i rozwijania kultury należy postrzegać nie tylko w wymiarze lokalnym, nastawionym na podtrzymanie tradycji i budowania społecznych więzi, ale także jako specyficzny produkt turystyczny.

IV. Turystyka i rekreacja – założeniem obszaru jest rozwój turystyki i usług turystycznych w oparciu o infrastrukturę rekreacyjną przy jednoczesnym przeciwdziałaniu degradacji środowiska naturalnego. Związek pomiędzy turystyką i ochroną środowiska staje się bardzo ścisły. Turystyka bazuje bowiem na walorach środowiskowych i kulturowych obszaru, generując w nim nowe miejsca pracy. Z drugiej strony rozwój sektora turystycznego sprzyja utrzymaniu i poprawie walorów środowiska. Rozwój turystyki powinien być rozumiany jako sposób na wewnętrzne przekształcenia gminy – nie tylko w dziedzinie gospodarki i infrastruktury, ale także w sferze społecznej. Można założyć, że rozwój aktywnego spędzania czasu wolnego wśród społeczności regionu – zbieżny ze współczesnymi trendami przyniesie szereg korzyści dla gminy Ulanów.

Do każdego z obszarów strategicznych sformułowany został cel strategiczny, z którego wynikają cele operacyjne. Dla urzeczywistnienia celów strategicznych i operacyjnych wyodrębniono zadania operacyjne (kierunki interwencji) – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako listę przedsięwzięć do realizacji w danym zakresie. Zadania określają ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty gminy Ulanów w perspektywie lat 2016 – 2020. Wymienione zadania operacyjne w niektórych obszarach są określone na dużym poziomie ogólności i niekiedy wymagać będą dalszego rozplanowania i uszczegółowienia. Strategia nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do operacji realizowanych bezpośrednio przez władze samorządowe, ale dotyczy całej społeczności lokalnej, tj. wszystkich organizacji, instytucji i podmiotów, działających na jej obszarze. Realizacja zapisów strategii powinna się odbywać na zasadzie budowania i rozwijania sieci aktywnej współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, czyli zgodnie z założeniami polityki strukturalnej.

Schemat: Obszary, cele strategiczne i operacyjne.

Obszary strategiczne:

I.
Infrastruktura publiczna i usługi dla ludności.

II.
Edukacja, rozwój zasobów ludzkich i przedsiębiorczości mieszkańców.

III.
Kultura.

IV.
Turystyka i rekreacja.

Cele strategiczne:

Cel strategiczny: 1
Poprawa systemu usług publicznych, warunkujący podniesienie jakości życia i pracy mieszkańców.

Cel strategiczny: 2
Budowa silnego i efektywnego systemu edukacji i informacji.

Cel strategiczny: 3
Wsparcie kultury i ochrona lokalnych tradycji, obyczajów i historii.

Cel strategiczny: 4
Rozwój potencjału turystycznego i ochrona zasobów środowiskowych.

Cele operacyjne:

Cel operacyjny 1.1
Budowa, przebudowa i remont infrastruktury komunalnej.

Cel operacyjny 2.1
Wzmocnienie infrastruktury edukacyjnej.

Cel operacyjny 3.1
Poprawa stanu infrastruktury kultury.

Cel operacyjny 4.1
Budowa i remont infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Cel operacyjny 1.2
Budowa i remont infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Cel operacyjny 2.2
Rozwój różnych form edukacji i działań informacyjno – szkoleniowych.

Cel operacyjny 3.2
Rozwój form popularyzacji lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Cel operacyjny 4.2
Wzmocnienie zasobów turystycznych.

Cel operacyjny 1.3
Budowa i remont infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej.

Cel operacyjny 3.3
Aktywizacja lokalnej społeczności w działania na rzecz ochrony lokalnej tradycji i historii.

Cel operacyjny 4.3
Ochrona środowiska i miejsc cennych przyrodniczo.

Infrastruktura publiczna i usługi dla ludności

Cel strategiczny: 1 Poprawa systemu usług publicznych, warunkujący podniesienie jakości życia i pracy mieszkańców.

Cel operacyjny 1.1 Budowa, przebudowa i remont infrastruktury komunalnej.

Zadania operacyjne:

1. Budowa i remont placów zabaw.
2. Budowa boisk wielofunkcyjnych.
3. Montaż urządzeń alternatywnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej (kolektory słoneczne, fotowoltaika).
4. Budowa (rozbudowa) zbiorników wodnych.

Cel operacyjny 1.2 Budowa i remont infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Zadania operacyjne:

1. Budowa i remont chodników przy drogach gminnych, powiatowych oraz przy trasach turystycznych.
2. Remont rowów odwadniających przy drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich.
3. Budowa i modernizacja przystanków.
4. Bieżące remonty dróg gminnych.
5. Modernizacja oświetlenia ulicznego.

Cel operacyjny 1.3 Budowa i remont infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej.

Zadania operacyjne:

1. Remont istniejących sieci wodociągowych.
2. Budowa przydomowych lub lokalnych oczyszczalni ścieków.
3. Remont i rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z przepompowniami.

Edukacja, rozwój zasobów ludzkich i przedsiębiorczości mieszkańców

Cel strategiczny: 2 Budowa silnego i efektywnego systemu edukacji i informacji.

Cel operacyjny 2.1 Wzmocnienie infrastruktury edukacyjnej.

Zadania operacyjne:

1. Bieżące remonty placówek oświatowych na terenie gminy Ulanów.
2. Remont i wyposażenie świetlic wiejskich na terenie gminy Ulanów.
3. Dostęp do bezpłatnego Internetu.
4. Uaktywnienie działalności świetlic wiejskich.
5. Organizacja różnych form edukacji pozaszkolnej w świetlicach wiejskich i instytucjach kultury.
6. Kontynuacja programu stypendialnego.

Cel operacyjny 2.2 Rozwój różnych form edukacji i działań informacyjno – szkoleniowych.

Zadania operacyjne:

1. Wspieranie szkoleń i poradnictwa zawodowego.
2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie szkoleniowo – doradcze w procesie samozatrudnienia.
3. Promowanie i pomoc w organizowaniu kursów i szkoleń umożliwiających zdobycie uprawnień zawodowych: kierowca, spawacz, operator maszyn, obsługa kasy fiskalnej, itp.
4. Promowanie i pomoc w organizacji systemu wsparcia dla rolników i przedsiębiorców w zakresie wykorzystania funduszy pomocowych.
5. Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych, m.in. poprzez wprowadzenie ulg i zachęt dla przedsiębiorców i osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą.
6. Organizacja wydarzeń gospodarczych o znaczeniu wojewódzkim (targi, wystawy, konferencje itp.) we współpracy z partnerami gospodarczymi i organizacjami pozarządowymi.

Kultura

Cel strategiczny: 3 Wsparcie kultury i ochrona lokalnych tradycji, obyczajów i historii.

Cel operacyjny 3.1 Poprawa stanu infrastruktury kultury.

Zadania operacyjne:

1. Opracowanie i wykonanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.
2. Bieżące remonty budynków i wyposażenie instytucji kultury.
3. Renowacja zabytkowych obiektów.
4. Odnawianie lokalnych pomników historii, obiektów architektury sakralnej oraz miejsc pamięci.

Cel operacyjny 3.2 Rozwój form popularyzacji lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Zadania operacyjne:

1. Organizacja imprez kulturalnych wywodzących się z kultury ludowej regionu oraz z wydarzeń historycznych.
2. Opracowanie i druk przewodników historycznych o gminie Ulanów.
3. Wykonanie i publikacja materiałów promocyjnych o gminie w wersji drukowanej i elektronicznej.
4. Dostosowanie czasu pracy instytucji kultury do potrzeb mieszkańców.
5. Spisanie i udokumentowanie starych obyczajów, legend i przypowieści związanych z tradycjami flisackimi.

Cel operacyjny 3.3 Aktywizacja lokalnej społeczności w działania na rzecz ochrony lokalnej tradycji i historii.

Zadania operacyjne:

1. Wspieranie i koordynowanie działań instytucji kultury i organizacji działających w sferze kultury.
2. Organizacja spotkań i prezentacji z przedstawicielami ginących zawodów.

3. Stworzenie rejestru lokalnych twórców i artystów.
4. Wspieranie działalności indywidualnej artystów, zespołów ludowych, organizacji działających w sferze kultury.

Turystyka i rekreacja

Cel strategiczny: 4 Rozwój potencjału turystycznego i ochrona zasobów środowiskowych.

Cel operacyjny 4.1 Budowa i remont infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Zadania operacyjne:

1. Budowa i oznaczenie szlaków rowerowych i pieszych.
2. Budowa punktu widokowego.
3. Rozbudowa i przystosowanie do obsługi ruchu turystycznego portu w Ulanowie.

Cel operacyjny 4.2 Wzmocnienie zasobów turystycznych.

Zadania operacyjne:

1. Opracowanie i wydanie broszur, ulotek, folderów, map, publikacji itp.
2. Budowa spójnej i zorganizowanej oferty turystycznej gminy Ulanów i gmin ościennych.

Cel operacyjny 4.3 Ochrona środowiska i miejsc cennych przyrodniczo.

Zadania operacyjne:

1. Przygotowanie i wdrożenie programu umożliwiającego zakup i montaż instalacji solarnych i fotowoltaicznych w gospodarstwach domowych.
2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.
3. Montaż instalacji solarnej na obiektach użyteczności publicznej.
4. Wymiana instalacji centralnego ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej na instalacje ograniczające emisję CO₂ do atmosfery

4. LISTA ZADAŃ OPERACYJNYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI W OKRESIE 2016 - 2020 W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH GMINY ULANÓW

Bukowina

1. Remont drogi gminnej nr 102839, nr działki 449, nr działki 466, nr działki 220.
2. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1070R Bukowina – Nowa Wieś.
3. Budowa zatoki autobusowej przy drodze powiatowej nr 1070R przy domu ludowym w Bukowinie.
4. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
5. Modernizacja oświetlenia ulicznego.
6. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
7. Przygotowanie terenu pod budownictwo mieszkaniowe (podział geodezyjny, uzbrojenie terenu).
8. Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Bieliny

1. Przebudowa sieci dróg we wsi Bieliny wraz ze skomunikowaniem się z drogą powiatową Nr 1062R Ulanów – Podolszynka – Krzeszów.
2. Remont Ośrodka Zdrowia.

3. Remont drogi gminnej nr 102840, nr 102842, nr 102841, nr 102843, nr 102844, nr 102845 oraz dróg gruntowych.
4. Modernizacja infrastruktury sportowej.
5. Budowa kładki rowerowo – pieszej na rzece San.
6. Dokończenie kanalizacji sanitarnej.
7. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
8. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
9. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
10. Rewitalizacja parku (w tym adaptacja budynku po byłym przedszkolu).
11. Dotacje do zabytkowego kościoła.
12. Budowa punktu widokowego na tzw. „wysokim łądzie”.
13. Budowa parkingu przy budynkach użyteczności publicznej.
14. Regulacja cieku wodnego Szymek.
15. Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy drodze powiatowej nr 1062R.
16. Bieżące remonty Publicznej Szkoły Podstawowej.

Wólka Bielińska

1. Budowa miejsca rekreacyjnego (altana, siłownia zewnętrzna, plac zabaw).
2. Remont drogi powiatowej nr 1063, nr 1062.
3. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
4. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
5. Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy drodze powiatowej nr 1062R.
6. Przeprowadzenie procedury scalania gruntów /zgodnie z wolą właścicieli/.

Bieliniec

1. Budowa ciągu pieszo – rowerowego przy drodze powiatowej nr 1062R.
2. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
3. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii /wraz z Kępą Rudnicką/.
4. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
5. Remont dróg gminnych/m in. nr 102833, nr 102832/, budowa chodników.
6. Modernizacja infrastruktury sportowej.
7. Modernizacja wiejskiego domu kultury.
8. Przeprowadzenie procedury scalania gruntów /zgodnie z wolą właścicieli/.
9. Budowa zbiornika wodnego dla celów turystycznych i rekreacyjnych.
10. Regulacja cieku wodnego Jaruga.
11. Rozbudowa infrastruktury turystycznej.
12. Budowa chodników przy drodze powiatowej nr 1062R.
13. Budowa kanalizacji sanitarnej – Kępa Rudnicka.

Glinianka

1. Przeprowadzenie procedury scalania gruntów /zgodnie z wolą właścicieli/.
2. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
3. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
4. Modernizacja domu ludowego z zagospodarowaniem terenu (rozbudowa placu zabaw, budowa siłowni).

5. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
6. Remont dróg gminnych oraz dróg gruntowych, budowa chodników.
7. Modernizacja infrastruktury sportowej.
8. Budowa chodnika przy drodze powiatowej nr 1063R.
9. Remont budynku OSP.
10. Regulacja cieku wodnego Jaruga.
11. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1063R.
12. Modernizacja i remont budynku po byłej szkole.

Ulanów

1. Rewitalizacja miasta Ulanów uwzględniająca m.in. remont dróg ul. Flisaków, ul. 1-go Maja, ul. Konopnickiej, ul. Sienkiewicza, ul. Retmańska, ul. Słowackiego, ul. 11-go Listopada, ul. Lipnik, chodników, miejsc postojowych przy budynkach użyteczności publicznej, termomodernizacja budynków publicznych.
2. Modernizacja i rozbudowa Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Błękitny San” / m.in. remont sceny, poprawa boiska sportowego, przystosowanie portu do obsługi ruchu turystycznego, rozbudowa budynków/.
3. Remont i doposażenie Domu Kultury w Ulanowie wraz z wykonaniem nowego wjazdu na posesję i rozbudową miejsc parkingowych.
4. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii, budowa oświetlenia przy ul. T. Buli /od GCK do ośrodka wypoczynkowego/.
5. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
6. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
7. Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej.
8. Renowacja cmentarza żydowskiego.
9. Dotacje do zabytkowego kościoła.
10. Przygotowanie terenu pod budownictwo mieszkaniowe, turystyczne (podział geodezyjny, uzbrojenie terenu).
11. Przygotowanie terenów inwestycyjnych (podział geodezyjny, uzbrojenie terenu).
12. Utworzenie mieszkań socjalnych i utworzenie świetlicy pobytu m.in. dla seniorów z całej gminy /przebudowa budynku przy placu targowym/.
13. Remont i rozbudowa oczyszczalni ścieków.
14. Przebudowa mostu na Tanwi.
15. Bieżące remonty w Zespole Szkół.
16. Rozbudowa ciągu pieszo-rowerowego przy drodze powiatowej nr 1062R.
17. Zagospodarowanie terenu nad rzeką Tanew przy ulicy Tanewskiej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.
18. Utworzenie punktu informacji turystycznej.
19. Budowa drogi i parkingu na Błoniu.
20. Ogrodzenie placu zabaw na Osiedlu.

Wólka Tanewska

1. Budowa sieci kanalizacyjnej w przysiółku Jeziórko.
2. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
3. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
4. Budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej.
5. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.

6. Remont drogi gminnej nr 102817, nr 102805.
7. Modernizacja infrastruktury sportowej.
8. Remont mostu na rzece Tanew.
9. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1048R, drogi wojewódzkiej nr 858.
10. Bieżące remonty Publicznej Szkoły Podstawowej.
11. Przygotowanie terenów inwestycyjnych (podział geodezyjny, uzbrojenie terenu).

Huta Deręgowska

1. Budowa altany, siłowni zewnętrznej i placu zabaw.
2. Budowa szatni przy boisku sportowym (po założeniu klubu sportowego).
3. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
4. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
5. Remont drogi gminnej nr działki 325, nr działki 786, nr działki 991, nr działki 1027, nr działki 1041, nr działki 1302.
6. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1049R, budowa chodnika.
7. Budowa zatoczki autobusowej na drodze powiatowej nr 1049R.

Dąbrówka

1. Dokończenie budowy kanalizacji sanitarnej w przysiółkach w Dąbrówce.
2. Doposażenie placu zabaw oraz budowa siłowni zewnętrznej.
3. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
4. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
5. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
6. Remont dróg gminnych /m.in. nr 102815R, nr 102826, nr 102823/ oraz rozbudowa sieci komunikacyjnej.
7. Budowa chodnika przy drodze nr 1039, nr 1048(od stacji paliw do końca miejscowości).
8. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1039R, nr 1048R.
9. Dotacje do zabytkowego kościoła.
10. Termomodernizacja szkoły i byłego budynku remizy strażackiej.
11. Bieżące remonty Publicznej szkoły Podstawowej.

Borki

1. Gazyfikacja miejscowości.
2. Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boisko, siłownia zewnętrzna).
3. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
4. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
5. Remont drogi gminnej nr 102818, nr 102820, nr 102821.
6. Budowa sieci kanalizacyjnej.
7. Przygotowanie terenów inwestycyjnych (podział geodezyjny, uzbrojenie terenu).

Kurzyzna Mała

1. Wykonanie instalacji elektrycznej przy szatni sportowej wraz z oświetleniem boiska.
2. Remont drogi gminnej Wymysłów – Dyjaki, Wymysłów – Golce.
3. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
4. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.

5. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1048.

Kurzyna Średnia

1. Budowa miasteczka ruchu drogowego przy szkole podstawowej.
2. Budowa parkingów przy budynkach użyteczności publicznej (cmentarz, kościół).
3. Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy.
4. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
5. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
6. Remont drogi gminnej nr 102825 (Kurzyna Średnia – Mieszycy).
7. Budowa chodnika przy drodze powiatowej nr 1048, 1044.
8. Modernizacja infrastruktury sportowej.
9. Dotacje do zabytkowego kościoła.
10. Termomodernizacja sali gimnastycznej w Publicznej Szkole Podstawowej.
11. Bieżące remonty Zespołu Szkół.

Kurzyna Wielka

1. Rozbudowa domu ludowego wraz z zagospodarowaniem terenu i budową ogrodzenia.
2. Remont drogi gminnej nr 102824 (Kurzyna Wielka – Zarowie).
3. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1048.
4. Budowa chodnika przy drodze nr powiatowej nr 1048.
5. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
6. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.

Dąbrowica

1. Budowa miejsca rekreacyjno – wypoczynkowego (budowa parku wraz z infrastrukturą wypoczynkową).
2. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przyczyniających się do ograniczenia zużycia energii.
3. Budowa instalacji OZE, wdrażanie instalacji solarnych i fotowoltaicznych.
4. Remont drogi gminnej nr 102830 (Dąbrówka – Buława).
5. Współfinansowanie remontu drogi powiatowej nr 1064R.
6. Budowa chodnika przy drodze wojewódzkiej nr 858 (od kościoła do świetlicy wiejskiej).
7. Rozbudowa świetlicy wiejskiej /po wcześniejszej zgodzie Wspólnoty Serwitutowej/.
8. Gazyfikacja miejscowości.

5. MONITOROWANIE, KONTROLA I EWALUACJA STRATEGII

System wdrażania, monitorowania i aktualizacji to niezbędne mechanizmy dla zagwarantowania, że założenia przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2015 - 2020 będą konsekwentnie realizowane. Niezbędne jest stworzenie odpowiednich mechanizmów zapewniających warunki organizacyjne i instytucjonalne dla wdrażania i weryfikacji założeń strategii w odniesieniu do zmieniających się warunków gospodarczych i społecznych. Wdrażanie strategii jest procesem otwartym, który na każdym jej etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Jej wdrożenie opiera się głównie na odpowiednim rozdziale zadań.

Organem nadzorującym realizację strategii jest Rada Miejska w Ulanowie. Poza funkcją nadzorczą, kompetencją Rady Miejskiej jest uchwalenie zmian w Strategii Rozwoju.

Odpowiedzialnym za wykonanie ujętych w strategii założeń jest Burmistrz Gminy i Miasta Ulanów. Będzie on realizował założenia strategii poprzez:

- nadzór nad realizacją zadań;
- podejmowanie czynności, zmierzających do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji zadania operacyjne, a w szczególności pozyskanie środków pozabudżetowych;
- dbanie o integralność założeń strategii z innymi dokumentami planistycznymi, w tym z budżetu Gminy i Miasta Ulanów, Programem Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych, Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Ulanów, itp.,

Dla skutecznej i efektywnej realizacji ustaleń Strategii niezbędne jest stworzenie systemu stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jej ustaleń (celów i zadań operacyjnych). System monitorowania może być również wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu gminy, jak wewnątrz niej, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiągnięcie przyjętych celów rozwoju. System monitorowania służy wykrywaniu:

- istniejących, bądź możliwych tendencji i zdarzeń powodujących zakłócenia w wykonywaniu przyjętych założeń strategii,
- negatywnych konsekwencji zmian społeczno – gospodarczych,
- odchyleń od założeń strategii.

Monitoring realizacji strategii ma zatem dwie funkcje: sprawdzającą i korygującą. Kontrola realizacji strategii służy więc rozwiązywaniu problemów, gdyż nastawiona jest ona na ich wykrywanie oraz zapobieganie ich skutkom. Pozwala to na zwiększenie zdolności władz gminy do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany zachodzące zarówno w otoczeniu, jak i wewnątrz niej. Istotą procesu monitoringu i kontroli jest stwierdzenie, czy wynik działania jest zgodny z zamierzeniami: celami i zadaniami operacyjnymi. Monitoring będzie dostarczał informacji o dobrach lub usługach wytworzonych w wyniku realizacji zadań oraz o zmianach jakie nastąpiły w wyniku realizacji zadań.

Monitoring będzie obejmował:

- zbieranie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanych zadań,
- kontrolę i ocenę realizacji poszczególnych zadań operacyjnych,
- diagnozowanie trudności mogących mieć niekorzystny wpływ na realizację strategii,
- korygowanie i modyfikowanie planowanych zadań;
- weryfikację zgodności uzyskiwanych efektów z założonymi celami,

Realizacja strategii powinna przynieść pozytywne zmiany zakładane na etapie jej opracowania. Może jednak także spowodować niezamierzone i nieoczekiwane zmiany niekorzystne, których nie dało się przewidzieć, lub które wystąpiły w wyniku określonego ukształtowania się warunków realizacji strategii. Zwłaszcza warunków zewnętrznych, na które gmina nie miała w sposób bezpośredni i pośredni wpływu. Właśnie monitoring powinien wskazywać wszelkiego rodzaju zmiany, aby można było na bieżąco podejmować korekty umożliwiające prawidłową realizację strategii.

Zakres rzeczowy monitoringu nie powinien być zbyt obszerny. Strategia jest programem generalnym i z tych względów ocena rozwoju powinna posiadać także generalny charakter. Nie oznacza to, że powinna być powierzchowna. Zestaw wskaźników będących podstawą oceny powinien ujmować w sposób dość szczegółowy stopień realizacji zadań.

Ocena efektów realizacji ustaleń strategii umożliwi badanie rezultatów (postępów) w zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy. Przy ocenie efektów należy uwzględnić następujące kryteria:

- skuteczności - pozwala określić, czy i na ile cele zapisane w strategii zostały osiągnięte,
- efektywności – pozwoli określić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów,
- korzystności – pozwoli ocenić faktyczne efekty z realizacji danego przedsięwzięcia - ocena skutków powstałych w wyniku realizacji.

Ocena efektów określi czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia we wdrażaniu poszczególnych przedsięwzięć, a także wskaże rekomendacje i proponowane zmiany w zapisach strategii. Szczególną uwagę należy zwrócić na sposób rozpowszechniania wyników tej oceny tak, aby dotarły one do jak najszerszego grona mieszkańców gminy Ulanów i zlokalizowanych na jej terenie podmiotów społecznych i gospodarczych.

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Skala wyzwań inwestycyjnych wynikających ze strategii wykracza poza możliwości finansowe budżetu gminy Ulanów. Należy akcentować, że realizacja strategii wymusza konieczność podjęcia aktywnej polityki pozyskiwania alternatywnych funduszy, wobec ograniczonych możliwości angażowania środków własnych.

Źródła finansowania strategii gminy Ulanów obejmują:

a) krajowe środki publiczne:

- budżet państwa,
- budżet państwowych funduszy celowych (np. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- budżet jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet innych dostępnych instrumentów finansowych wsparcia publicznego.

b) zagraniczne środki publiczne:

- środki pochodzące z budżetu UE w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki

Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej:

- ❖ europejskie fundusze strukturalne (EFRR, EFS) oraz FS przeznaczone na realizację polityki spójności,
- ❖ środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW),
- ❖ środki Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR),
- inne środki europejskie, w tym:
  - ❖ środki Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
  - ❖ środki Mechanizmu Finansowego EOG,
  - ❖ środki ew. kolejnej edycji Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (Swiss Contribution).

c) środki prywatne:

- prywatne środki krajowe współfinansujące projekty zgodnie z zasadą komplementarności w oparciu o system partnerstwa publiczno-prywatnego.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Załącznik nr 1. Raport z przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców gminy Ulanów.

Głównym celem badania ankietowego było dokonanie oceny stosunku mieszkańców Gminy i Miasta Ulanów do wybranych elementów polityki rozwoju obszaru oraz postaw wobec założeń rozwojowych w budowanej strategii rozwoju Gminy i Miasta Ulanów na lata 2016 – 2020.

Realizacja badania ankietowego stanowi próbę określenia potrzeb lokalnej społeczności pod kątem:

- zdiagnozowania najważniejszych problemów życia społecznego mieszkańców gminy Ulanów;
- rozpoznania oczekiwań mieszkańców w stosunku do tworzenia planów rozwojowych różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego;
- rozpoznania głównych grup społecznych wymagających szczególnego ujęcia w planach rozwoju gminy;
- zapotrzebowania na realizację różnych typów działań niezbędnych dla lokalnych społeczności;

W badaniu ankietowym wzięło udział 193 osoby w tym 115 kobiet i 78 mężczyzn.

Wiek respondentów:

Poniżej 25 lat - 16

26-45 lat - 76

46-65 lat - 85

65 i więcej - 16

Status respondentów:

Uczeń/student - 11

Przedsiębiorca - 5

Rolnik - 15

Osoba pracująca - 86

Osoba bezrobotna - 33

Rencista/emeryt - 39

Ocena mieszkańców wybranych obszarów życia społecznego i gospodarczego.

Infrastruktura techniczna/komunikacja/oświetlenie Jak oceniasz?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
stan dróg w gminie	10%	56%	29%	5%
stan chodników	6%	31%	32%	31%
dostępność do parkingów	7%	41%	32%	20%
dostępność do tras rowerowych?	5%	18%	29%	48%
połączenia komunikacyjne na terenie gminy?	1%	12%	35%	52%
połączenia komunikacyjne z pozostałymi ośrodkami miejskimi województwa?	0%	14%	42%	44%
rozmieszczenie i stan oświetlenie publicznego?	4%	50%	30%	16%

Infrastruktura ochrony środowiska, wodociągi + kanalizacja <i>Jak oceniasz?</i>	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
jakość wody pitnej	6%	31%	37%	26%
stan i dostępność do sieci kanalizacyjnej	35%	44%	14%	7%
stan i dostępność do sieci wodociągowej	38%	50%	11%	1%
poziom hałasu na terenie gminy	23%	48%	14%	14%
jakość powietrza	26%	62%	10%	2%
czystość gminy	13%	56%	26%	5%
system odbioru odpadów	17%	66%	11%	6%

Infrastruktura, z której korzystasz... <i>Jak oceniasz stan oświaty?</i>	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
dostępność do opieki przedszkolnej	15%	43%	37%	11%
jakość oferty przedszkoli	10%	37%	40%	17%
dostępność placów zabaw dla dzieci	19%	43%	31%	14%
jakość placów zabaw dla dzieci	14%	41%	35%	16%
poziom nauczania w szkołach	6%	47%	41%	8%
dostępność do zajęć pozalekcyjnych/dodatkowych dla dzieci	7%	29%	36%	31%

Jak oceniasz infrastrukturę i ofertę sportową na terenie gminy?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
dostępność do infrastruktury sportowej, rekreacyjnej	8%	42%	36%	14%
jakość infrastruktury sportowej	7%	48%	30%	15%
dostępność do oferty zajęć sportowych	6%	31%	40%	23%
aktywność sportowo – rekreacyjną mieszkańców	2%	19%	44%	35%

Jak oceniasz ofertę kulturalną?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
oferta wydarzeń kulturalnych na terenie gminy	3%	27%	46%	24%
liczba zajęć dla dzieci i mieszkańców w świetlicach wiejskich	1%	10%	33%	56%
dostępność do bibliotek gminnych	6%	44%	38%	12%
moja aktywność kulturalna	4%	31%	45%	20%

Turystyka Jak oceniasz?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
oferta turystyczna na terenie gminy	4%	30%	39%	27%
atrakcyjność turystyczna gminy na tle województwa	2%	39%	38%	21%
jakość oferty noclegowej	6%	31%	50%	13%
jakość oferty gastronomicznej	5%	26%	45%	24%
potencjał turystyczny gminy	14%	46%	30%	10%
poziom promocji i wykorzystania turystyki na potrzeby rozwoju gospodarczego gminy	3%	18%	46%	33%
Informatyka Jak oceniasz?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
dostępność do internetu	11%	38%	29%	22%
dostęp do komputera	22%	38%	26%	14%
znajomość posługiwania się komputerem	19%	40%	30%	11%
dostępność do publicznej oferty usług cyfrowych, np. korzystanie z przelewów internetowych, zakupów, usług i e-administracji	16%	35%	34%	15%
Przedsiębiorczość i rynek pracy Jak oceniasz?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
możliwość znalezienia pracy na terenie gminy	0%	3%	31%	66%
warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	0%	13%	52%	35%
warunki do prowadzenia rolnictwa	2%	20%	47%	31%
wsparcie szkoleniowe i doradcze	0%	7%	40%	53%
możliwość znalezienia pracy w okolicznych gminach	0%	7%	40%	53%
Pomoc społeczna/seniorzy/zdrowie Jak oceniasz?	bardzo dobry	dobry	dostateczny	niewystarczający, zły
dostępność do placówek zdrowotnych	4%	42%	38%	16%
dostępność do aptek	15%	63%	18%	4%
dostępność do opieki zdrowotnej dla osób starszych	3%	38%	34%	25%
oferta zajęć dla seniorów (świetlice wiejskie, miejsca spotkań itd.)	1%	6%	30%	63%
wsparcie osób ubogich, rodzin wielodzietnych, osób niepełnosprawnych	1%	13%	49%	37%
problem alkoholizmu/narkotyki	3%	20%	45%	32%

skala przemocy rodzinnej

1%

27%

47%

25%

Wskazane przez mieszkańców obszary działalności samorządu, które wymagają interwencji samorządu (liczba odpowiedzi n = 406):

Chodniki – 15,02 %

Odwodnienia i studzienki - 0,24 %

Oświetlenie uliczne - 7,88 %

Drogi gminne - 12,56 %

Regulacja rzek wraz z infrastrukturą – 1,23 %

Place zabaw - 2,70 %

Parkingi – 1,23 %

Infrastruktura sportowa i rekreacyjna – 4,67 %

Edukacja – 1,97 %

Internet – 1,23 %

Oferta kulturalna – świetlicowa – 12,31 %

Ścieżki rowerowe – 4,43 %

Wsparcie dla organizacji – 0,73 %

Połączenia komunikacyjne z innymi ośrodkami i przystanki – 6,40 %

Ruch samochodów ciężarowych – 2,70 %

Miejsca pracy, bezrobocie – 9,11 %

Służba zdrowia – 1,47 %

Kanalizacja – 2,46 %

Toalety publiczne – 0,49 %

Gastronomia – 0,49 %

Opieka społeczna – 1,97 %

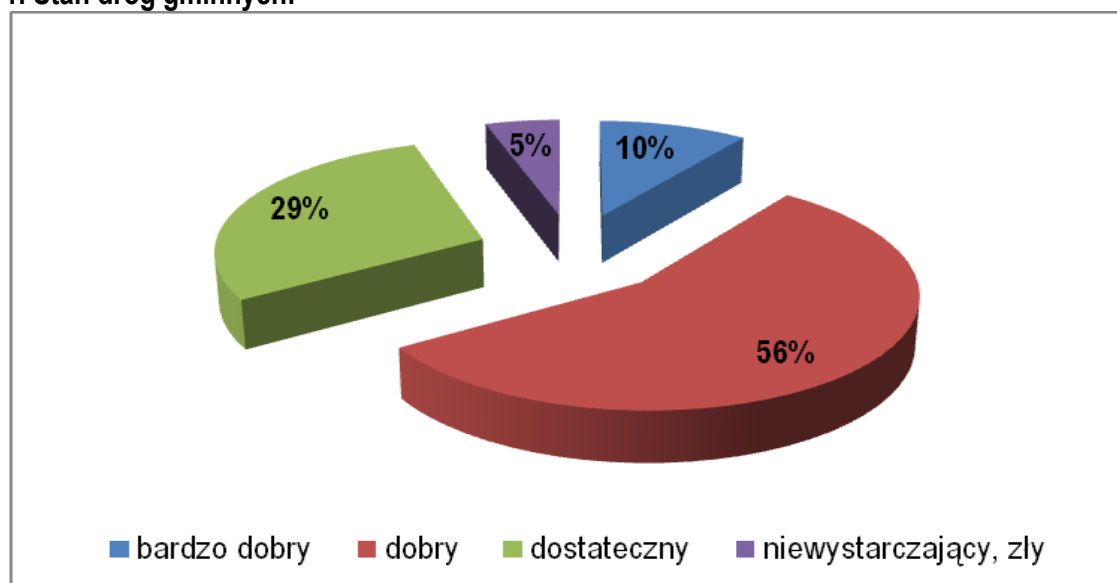
Jakość wody w wodociągach – 1,47 %

Wypalanie śmieci - 1,23 %

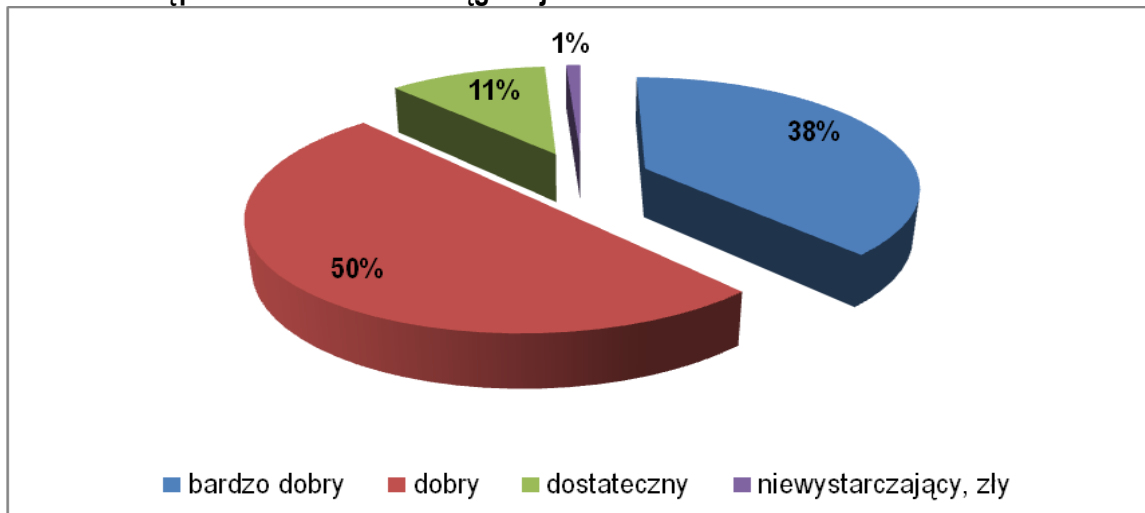
Pozostałe – 2,70 %

Szczegółowa ocena niektórych obszarów życia społecznego i gospodarczego.

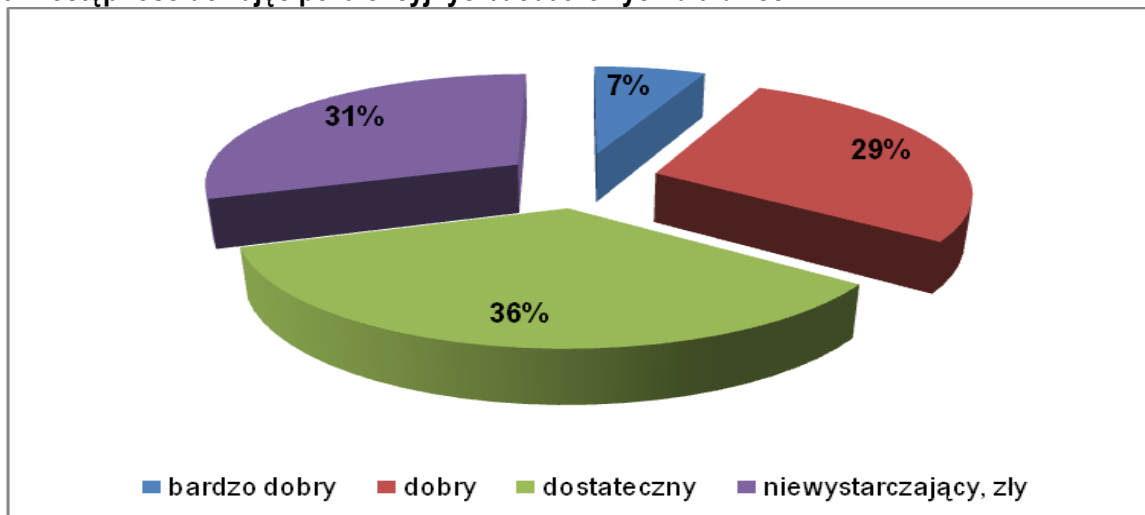
1. Stan dróg gminnych:

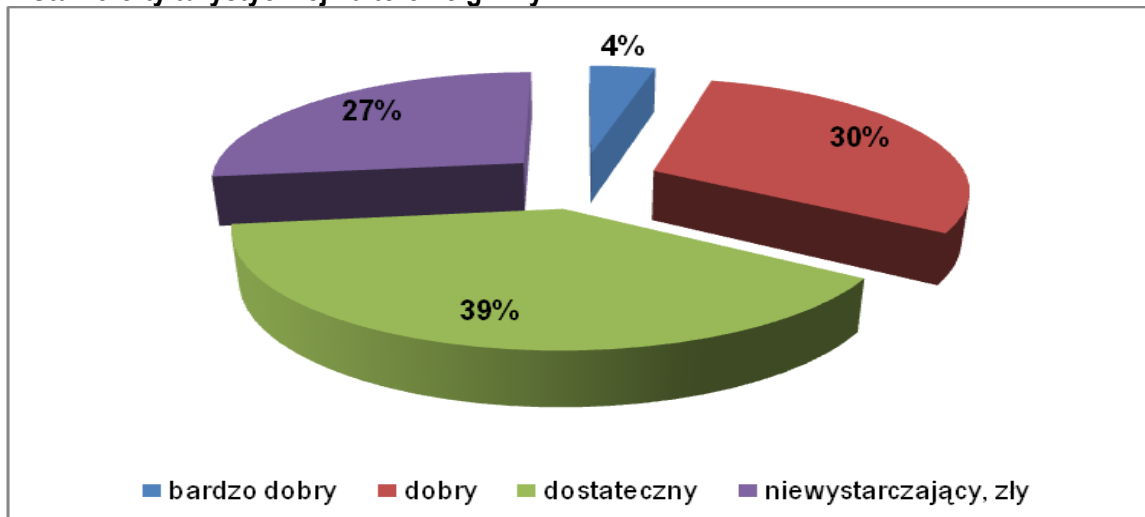
2. Stan i dostępność do sieci wodociągowej.

3. Dostępność do zajęć pozalekcyjnych/dodatkových dla dzieci.

4. Stan oferty turystycznej na terenie gminy.

ZAŁĄCZNIK NR 2

ZAŁĄCZNIK nr 2. Kierunki rozwoju obszaru LGD - raport cząstkowy dla gminy Ulanów.

Cel, założenia i przedmiot badań.

Głównym celem badania było **dokonanie oceny stosunku mieszkańców gminy Ulanów do wybranych elementów polityki rozwoju obszaru LGD oraz postaw wobec założeń rozwojowych w budowanej lokalnej strategii rozwoju.**

Realizacja badania ankietowego stanowi próbę określenia potrzeb mieszkańców gminy Ulanów pod kątem:

- zdiagnozowania najważniejszych problemów życia społecznego mieszkańców;
- rozpoznania oczekiwań mieszkańców w stosunku do tworzenia planów rozwojowych różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego;
- zapotrzebowania na realizację różnych typów działań niezbędnych dla rozwoju społeczności lokalnych.

Organizacja badań.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie **od 21 maja do 14 sierpnia 2015 roku** metodą kwestionariusza ankiety na grupie liczącej **43 osób** w wieku powyżej 13 roku życia. Do uczestników badania ankietowego docierano kilkoma metodami: prowadzono kampanię informacyjną o procesie konsultacji społecznych za pośrednictwem: ogłoszeń na stronach internetowych samorządu i LGD, spotkań informacyjno – szkoleniowych; wystąpieniach podczas sesji rady gminny.

Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przy weryfikacji niniejszych ankiet zachowano anonimowość wszystkich ich respondentów.

W niżej przedstawionej analizie wypełnionych ankiet, w części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie udzielić odpowiedzi. W przedstawionych wynikach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%, co wiąże się z możliwością udzielenia więcej niż określona liczba odpowiedzi na pytanie.

Charakterystyka respondentów badania ankietowego.

1. Uczestnikami badania ankietowego było 62,79% kobiet i 37,21% mężczyzn.

2. Wiek respondentów:

- a) 13-18 - 0 %
- b) 19-25 - 6,98 %
- c) 26-35 - 32,56 %
- d) 36-45 - 27,91 %
- e) 46-55 - 9,31 %
- f) 56-65 - 18,61 %
- g) pow. 65 – 2,33 %
- h) brak odpowiedzi – 2,33 %

3. Wykształcenie:

- a) podstawowe – 0 %
- b) zasadnicze zawodowe - 2,33 %
- c) średnie – 41,86 %
- d) wyższe – 55,82 %

4. Status zawodowy:

- a) uczeń/student – 4,66 %
- b) pracujący – 72,10 %
- c) przedsiębiorca – 4,66 %

- d) rolnik – 4,66 %
- e) bezrobotny – 4,66 %
- f) emeryt/rencista – 2,33 %
- g) brak odpowiedzi – 6,98 %

1. Podniesienie poziomu życia mieszkańców obszaru LGD.

W pytaniu zamkniętym dotyczącym podniesienia poziomu życia mieszkańców respondenci wskazywali **3 najważniejsze** obszary życia, które według nich stanowią klucz do rozwoju regionu i poprawy swojej i mieszkańców sytuacji życiowej. Grupa osób badanych odpowiedziała w sposób następujący w kolejności najwyższych odpowiedzi:

1. **Tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie osób bezrobotnych – 28 %**
2. **Wsparcie finansowe osób zakładających działalność gospodarczą – 16,41 %**
3. **Rozwój infrastruktury rekreacyjno – turystycznej – 9,38 %**
4. **Wzmacnianie zaangażowania społecznego, udziału społecznego w życiu lokalnym – 7,04 %**
5. **Rozwój społeczno – kulturalny na obszarach wiejskich – 7,04 %**
6. **Wspieraniu działań mających na celu zachowanie dziedzictwa lokalnego – 7,04 %**
7. **Wspieranie działań mających na celu poprawę zbytu i jakości produktów rolnych/ żywnościowych – 6,25 %**
8. **Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej – 5,47 %**
9. **Podnoszenie kompetencji i wiedzy z zakresu zakładania działalności gospodarczej – 4,69 %**
10. **Wspieraniu przy przekształceniu małych gospodarstw w kierunku rolniczym lub pozarolniczym – 4,69 %**
11. **Wzmocnienie i zapewnieniu trwałości rolnictwa w obliczu zmian klimatycznych, ochrony przyrody, edukacja ekologiczna – 1,57 %**
12. **Unowocześnieniu sektora rolno – spożywczego – 1,57 %**
13. **Rozwoju tzw. inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom – 0,79 %**

Liczba odpowiedzi wskazana przez respondentów wynosi N = 128 odpowiedzi.

Respondenci wskazywali maksymalnie po 3 odpowiedzi, przy tym niektórzy udzielali odpowiedzi przy 2 lub 1 obszarze.

Pogrubioną czcionką zaznaczono wiodące obszary, w których respondenci widzą rozwój regionu i poprawę sytuacji mieszkańców.

Kolorem niebieskim zaznaczono obszary, o najniższej liczbie wskazań.

2. Ocena zaspokajania sfer życia mieszkańców.

Na pytanie zamknięte: **W jakim stopniu wg Pana/Pani opinii poniższe sfery są zaspokajane/spełniane/ realizowane przez Gminę i lokalne instytucje?** Respondenci odpowiadali w sposób następujący¹:

L.p.	Sfery życia	Bardzo dobrym	Dobrym	Dostatecznym	Nie spełniają
1	Promocja regionu, produktów lokalnych	6	21	10	1
2	Działania na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej	3	21	12	4
3	Działania wzmacniające zachowanie dziedzictwa lokalnego	6	17	14	3
4	Wsparcie działalności gospodarczych rolniczych i pozarolniczych	-	4	22	12
5	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	-	9	17	12
6	Podnoszenie wiedzy mieszkańców dot. działalności gospodarczej	1	3	23	11
7	Działania mające na celu poprawę zbytu i jakości produktów	-	5	13	17
8	Edukacja ekologiczna i ochrona środowiska naturalnego	1	13	20	5
9	Działalność kulturalno – rozrywkową	4	20	11	2
10	Infrastruktura sportowa	5	27	5	2
11	Aktywizacja mieszkańców	-	19	15	6
12	Wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych	2	15	16	2
13	Wsparcie organizacji pozarządowych, grup nieformalnych.	2	16	17	3
14	Działania na rzecz dzieci i młodzieży - place zabaw, kluby, kolonie letnie, świetlice.	9	20	11	2
15	Działania na rzecz seniorów	4	21	11	6
16	Edukacja szkolna, przedszkolna.	1	22	15	-
17	Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne	-	20	15	5
18	Infrastruktura mieszkaniowa	1	14	18	5
19	Infrastruktura techniczna, architektura i ład przestrzenny.	1	18	12	5

W tym pytaniu grupa badanych zdecydowanie negatywnie oceniła działania samorządu i instytucji publicznych w następujących obszarach/ sferach życia:

1. Podnoszenie wiedzy mieszkańców dot. działalności gospodarczej.
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.
3. Wsparcie działalności gospodarczych rolniczych i pozarolniczych.
4. Działania mające na celu poprawę zbytu i jakości produktów.

¹ Nie wszyscy respondenci ocenili wskazane sfery życia. Znaczna ich część oceniała tylko wybrane obszary.

5. Edukacja ekologiczna i ochrona środowiska naturalnego.

3. Problemy mieszkańców.

Aby ustalić ważność poszczególnych kategorii w planowaniu rozwoju obszaru respondenci mieli za zadanie wskazać priorytetowe obszary działań, które stanowią największy problem w gminie. Było to pytanie otwarte więc badani mogli dowolnie nazywać te problemy.

Na pytanie otwarte, które dotyczyło: „Proszę wskazać minimum 3 obszary, które w Pana/Pani odczuciu stanowią największy problem w Gminie dla jej mieszkańców” 43 respondentów wskazało 84 propozycji odpowiedzi. Obszary, które stanowią największy problem na terenie powiatu niżańskiego wskazano pogrubioną czcionką.

Bezrobocie, brak nowych miejsc pracy	29
Brak mieszkań socjalnych	2
Alkoholizm	2
Brak dostępu do lekarzy specjalistów, słaba służba zdrowia	10
Brak rozwoju przedsiębiorczości	7
Brak aktywizacji mieszkańców	3
Brak rozrywek	2
Brak nowych działek pod zabudowę	1
Brak wsparcia przedsiębiorców	2
Brak ekologicznych działań, edukacji	2
Brak działań na rzecz dzieci i młodzieży (brak świetlic, placów, imprez)	3
Brak działań na rzecz seniorów	1
Brak orlików, boisk, infrastruktury sportowej	1
Rolnictwo	5
Słaba komunikacja PKS, PKP	4
Brak miejsc do wypoczynku i rekreacji	1
Słabe wyposażenie szkół, brak szkół	1
Niskie dochody	3
Powodzie (brak działań przeciwpowodziowych)	1
Brak toalet w miejscach publicznych	1
Brak wsparcia dla chorych psychicznie i upośledzonych	1
Brak dostępu do szybkiego Internetu	1
Emigracja młodych	1
Brak infrastruktury turystycznej	1
Niski poziom nauczania	1
Brak dostępu do kultury	1

4. Wsparcie finansowe sfer życia.

Badana grupa w pytaniu dotyczącym finansowania dziedzin życia społecznego i gospodarczego wskazywała siedem (7) najważniejszych obszarów, które powinny znaleźć uwagę w przyszłej lokalnej strategii rozwoju. Najczęściej wskazywanymi obszarami wymagający wsparcia finansowego według liczby powtórzeń są:

1. Tworzenie nowych miejsc pracy – **34** wskazań
2. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne - **23** wskazań

3. Edukacja szkolna, przedszkolna - **21** wskazań
4. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości – **17** wskazań
5. Aktywizacja mieszkańców – **15** wskazań
6. Poprawa infrastruktury turystycznej - **14** wskazań
7. Działania na rzecz dzieci i młodzieży - place zabaw, kluby, kolonie letnie, świetlice – **12** wskazań
8. Pomoc społeczna – **12** wskazań
9. Promocja regionu, produktów lokalnych - **11** wskazań
10. Działania na rzecz seniorów - **11** wskazań
11. Infrastruktura mieszkaniowa budowa mieszkań - **11** wskazań

Obszary, które w ankiecie były wskazywane jako najważniejsze (przypisywano ocenę 1) przedstawiają się następująco:

1. Tworzenie nowych miejsc pracy -**16 mieszkańców** wskazało ten obszar za najważniejszy.
2. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne - za najważniejszy wskazało - **3 mieszkańców**.

5. Poprawa jakości życia.

Na pytanie: W czym upatruje Pan/Pani szansę na poprawę swojego (swojej rodziny, znajomych, sąsiadów)) statusu materialnego/wysokości dochodów a co za tym idzie jakości życia? Prosimy wybrać 5 głównych, wstawiając (1) przy tym czynniku, który jest najważniejszy i (5), który jest mniej ważny, ale istotny, **respondenci odpowiadali w sposób następujący:**

	Obszar	Liczba wskazań
1.	Nowe miejsca pracy	31
2.	Rozwój lokalnej infrastruktury technicznej	22
3.	Promocja regionu oraz produktów lokalnych.	19
4.	Założenie pozarolniczej działalności gospodarczej	18
5.	Poprawa infrastruktury turystycznej, rozrywkowej, kulturalnej	17
6.	Wspieranie inicjatyw lokalnych	14
7.	Poprawa zbytu i jakości produktów rolnych/ żywnościowych.	12

6. Grupy wymagające szczególnej uwagi

Zapytano również badanych o to, jakie grupy posiadają odpowiednie wsparcie ze strony gminy. Chciano w ten sposób dowiedzieć się czy na terenie LGD są grupy zagrożone wykluczeniem, a jednocześnie pozbawione odpowiedniego wsparcia na poziomie lokalnym.

Na pytanie: **Czy Pana zdaniem poniższe grupy/osoby posiadają odpowiednie wsparcie ze strony Gminy ?**

(max 3 odpowiedzi) (1-TAK, 2-NIE, 3-CZASAMI), respondenci odpowiadali w sposób następujący:

Grupy Społeczne	TAK	NIE	Czasami TAK, a czasami NIE
Seniorzy	14	8	6
Osoby bezrobotne	6	16	6
Niepełnosprawne, długotrwale lub ciężko chore	9	10	6
Rodziny wielodzietne	16	7	5
Rodziny niepełne	6	7	3
Rodziny ubogie	11	7	5
Osoby o niskim wykształceniu	2	11	3
Osoby uzależnione(od alkoholu, narkotyków)	7	13	3
Matki powracające na rynek pracy po urlopie wychowawczym	2	7	4
Rodziny, które dotknęło zdarzenie losowe	19	4	3

ZAŁĄCZNIK NR 3

Pomniki przyrody na terenie gminy i miasta Ulanów.

Ulanów

1. Dąb szypułkowy i olsza czarna
Drzewa rosną na łące na zachód od ośrodka wypoczynkowego nad Tanwią – około 50 m od rzeki (średnica na wys. 1,3 m – 40 cm, wys. 10 m, obwód 125 cm, a olsza czarna 35 cm, wys. 16 m, obwód 110 cm)
2. Wydmuchrzyca piaszkowa
Trawa rośnie w sąsiedztwie osiedla domków jednorodzinnych i Gminnego Centrum Kultury przy drodze prowadzącej do ośrodka wypoczynkowego nad Tanwią. Roślina ta, typowa dla wydm bałtyckich, zawleczona tu została najprawdopodobniej przez flisaków, splawiających niegdyś drewno do Gdańska.
3. Lipa drobnolistna
Drzewo rośnie na placu kościelnym. Średnica na wysokości 1,2 m – 105 cm. Obwód 330 cm, wysokość 23 m.
4. Topola czarna
Drzewo rośnie w sąsiedztwie dróg z Ulanowa do Bielin i Rudnika, średnica na wysokości 1,3 m – 230 cm, obwód 730 cm, wysokość 35 m.

Bieliny

1. Dąb szypułkowy
Drzewo rośnie w parku podworskim w sąsiedztwie zagłębienia z wodą naprzeciwko dworu (dworek obecnie – własność prywatna), średnica na wysokości 1,3 m – 115 cm obwód 360 cm, wysokość 23m.
2. Lipa drobnolistna
Drzewo rośnie w parku podworskim w sąsiedztwie dworu, średnica na wys. 1.3 m – 160 cm, obwód 510 cm, wysokość 28 m.
3. Jesion wyniosły
Drzewo rośnie w parku podworskim w sąsiedztwie przedszkola – średnica na wysokości 1,3 m – 165cm, obwód 485 cm, wysokość 26 m.
4. Klon pospolity
Drzewo rośnie w parku podworskim, w sąsiedztwie zagłębienia z wodą naprzeciwko dworu – średnica na wysokości 1,3 m – 130 cm, obwód 410 cm, wysokość 24,5 m.

Wólka Tanewska

1. Lipa drobnolistna
Drzewo rośnie w lesie w odległości około 300 m., na południe od szosy z Czekaja do Kurzyny, średnica na wysokości 1,3 m – 160 cm, obwód 510 cm, wysokość 20 m (własność prywatna).
2. Dąb szypułkowy
Drzewo rośnie w lesie w odległości około 300 m. na południe od szosy z Czekaja do Kurzyny, średnica na wysokości 1,3 m – 100 cm, obwód 320 cm, wysokość 20 m. (własność prywatna)

Huta Deręgowska:

1. Buk zwyczajny – *Fagus sylvatica*
Drzewo o wysokości około 21m, obwodzie pnia 340 cm mierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią, wieku około 180 lat.
2. Buk zwyczajny – *Fagus sylvatica*
Drzewo o wysokości około 24m, obwodzie pnia 300 cm mierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią, wieku około 170 lat.